

Proletari din toate țările, uniți-vă!

ANUL XV
Nr. 3 (507)
Sâmbătă
15 ianuarie
1972
8 pagini
1 leu

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

a patriei cinstire

Urmași de Văcărești

Testamentul lui Ienăchiță Văcărescu constituie pentru literatura noastră primul act de înaltă luciditate a destinelor ei, luarea cunoștinței de sine. În simplitatea lui, el este exemplar și tot atât de important ca document pe cât de importantă este scrisoarea boierului Neacșu de la Cimpulung ca primă atestare a limbii scrise la noi.

Pentru poet și pentru orice scriitor român în genere, el are valoare de lege imuabilă; de condiție liminară a artei scriselui în limba română; de prim și fundamental criteriu al judecării de valoare.

Nu există mare scriitor român de după Văcărescu care să nu fi aprofundat cele două principii sublim transcrise în vers de către bătrînul boier pentru urmașii săi:

„Urmașilor mei Văcărești
las vouă moștenire,
creșterea limbii românești
s-a patriei cinstire“

Toți marii scriitori ai acestei țări sînt urmașii spirituali ai ducelui Ienăchiță, cu toții fără nicio excepție sînt Văcărești și urmași de Văcărești. În sensul cel mai profund al opere sale, ce

alceva a făcut Eminescu decît „creșterea limbii românești s-a patriei cinstire“? Fondul creației lui Sadoveanu și Rebreanu nu este, în fapt, creșterea limbii românești s-a patriei cinstire? Dar marii noștri poeți Bacovia, Arghezi, Blaga, Barbu, Labie, nu au îmbogățit uluitoare capacitatea de expresie a limbii, slăvind-o și prin aceasta și nu numai prin această patriă?

Testamentul lui Văcărescu nu suportă trivialisări și nici nu poate fi interpretat ca un text simplist. Creșterea limbii românești nu înseamnă experiment lingvistic formalist și metaforă fără acoperire. Cinstirea patriei nu înseamnă lozincă festivă sau pălăvrăgeală patriotară. Expresie a legităților istorice și sociale, testamentul lui Văcărescu are măreția solemnă a unui drapel care flutură în fruntea literaturii române.

Noi, cei de astăzi, scriitorii țării legați de năzuințele și aspirațiile poporului nostru, în ceasurile de efort și de inspirație cînd încercăm să exercităm aită de misterioasă artă a scrisului, ne ridicăm ochii cu inima pioasă și sufletul plin de recunoștință spre marea legat pe care neuitatul Văcărescu ni l-a dat, în anul de nemurire a vieții Domniei-Sale.

Nichita STĂNESCU

O casă a scriitorilor, o casă a cititorilor

Editura „Cartea Românească“ a inaugurat librăria „Cartea Românească“, prima editură aparținînd scriitorilor deschide și tutează prima librărie aparținînd scriitorilor. Să aplaudăm faptul ca pe o izbindă de breaslă și totodată, ca pe-o caracteristică de elevanță a vieții culturale la noi.

Deschiderea librăriei „Cartea Românească“ are, pentru scriitori, semnificații concrete: acum, pentru prima oară în istoria literaturii contemporane, autorul de carte se va afla într-o legătură nemijlocită cu cititorul de carte, împlinînd, în acest fel, o năzuință comună, cu rădăcinile în trecut foarte îndepărtat. Iată, așa cum spunea în cuvîntul de deschidere a librăriei, directorul Editurii — Marin Preda, scriitorul își va cunoaște publicul, publicul își va cunoaște scriitorii. Din punct de vedere tehnic, realizarea cea mai importantă a librăriei „Cartea Românească“ este crearea posibilității de control asupra tirajelor reale. Evitîndu-se sistemul prea complicat de aluzare, eliminîndu-se o supraevaluare directă asupra vînzării, tirajele se vor putea astfel corecta, ca un reflex direct al necesității, sub cerințele realității, criteriul suprem al verificării onicării ideii. Indicii tehnici, de tiraj real, vor reprezenta, totodată, semne despre valoarea cărților și semne despre preferințele publicului. În felul acesta, izbînda librăriei „Cartea Românească“ este nu numai tehnică dar și morală: va funcționa o mai dreaptă selecție a valorilor, vor fi negreșit, cărți bune și cărți excelente, vor fi succese de carte dar și succese de public.

Dar deschiderea librăriei „Cartea Românească“ are și pentru public semnificații concrete. Un locaș de cultură care va însemna o casă a scriitorilor va fi un locaș de cultură care va însemna și o casă a cititorilor. Posibilitățile concrete de contact între scriitor și public conțin și semnificația înaltă a democratizării ideii de artă, ele probează accesul publicului la cultura noastră contemporană și probează descinderea creatorului din turnul de filde, ieșirea în forul caracter public și popular al culturii. Imaginea bună a unui public inteligent, receptiv și apt de opinie, imaginea unui public îndrăgostit de literatură, imaginea unui public concret împlinînd pînă la rețut amfiteatrele universităților, sălile de festivali ale uzinelor și încăperile supra-aglomerate ale cîncărilor literare, imaginea aceasta alit de rivință și alit de reconfortanță pentru tot conștientul român, imaginea aceasta se va extinde și asupra spațiului în care cartea sosește, se atinge, se răsfășește o clipă și-apoi se vinde. O carte sub braț înseamnă neapărat o carte bună sub braț; librăria „Cartea Românească“ trebuie să fie — cum a și început să fie! — nu numai un punct de sprijin pentru vinderea cărții ci și un punct de sprijin pentru selecția cărții, un punct de sprijin pentru formarea gustului public.

La acest început de an, statornic printr-o hotărîre UNESCO ca an al cărții, în acest prag de serbări închinat paginii tipărite, fie ca inaugurarea în București a librăriei „Cartea Românească“, să se ale sub semnul înalt al campaniei pentru o literatură mai dreaptă, mai limpede și mai adevărată.

Într-un anumit sens, această casă a cărții simbolizează pasiunea românilor pentru spirit. În anul cărții taptul e și mai semnificativ.

Sânziana POP

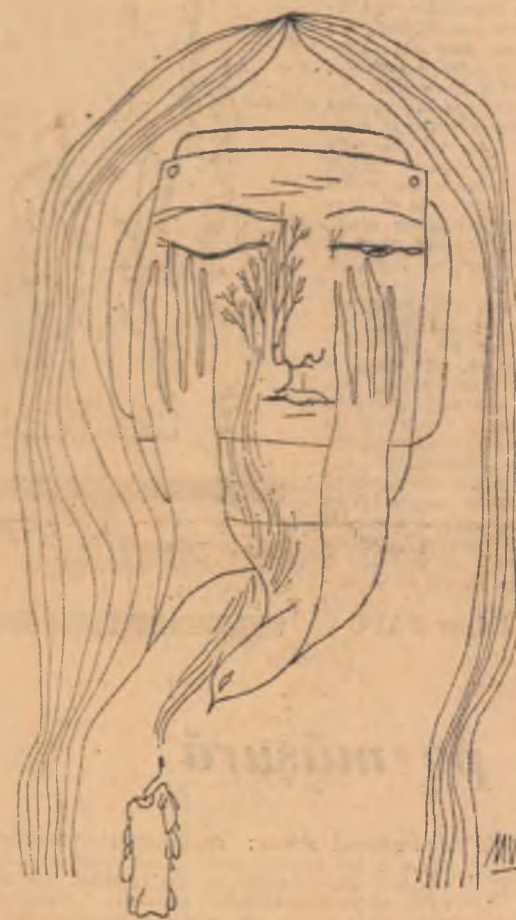
Realismul invenției

Puterea de evocare, pînă la detaliul pregnant, vizibil cu ochiul minții (totdeauna mai adinc decît cel al frunții), face din Ion Ghica primul nostru mare realist. Dintre toate scrisorile, una însă ne izbește, mai mult decît celelalte, prin relief și culoare. În cîteva pagini nu ni se relevă numai o lume pitorească, dar se și detașează tipuri vii și mai ales ideile care leagă lucrurile și ființele și fac din haos cosmos, adică nu este vorba doar de o tipologie umană ci de intruparea veridică a liniilor problematice și existențiale care străbat societatea și istoria. E vorba de „Băltărețu“, de cămătarul care-l ruinează pe Dulescu, boierul care pleacă la primul consul Bonaparte să-i spună suferința țării. Se naște în fața noastră curtea banului bătrînil (străbunul scriitorului) și, fără legătură directă cu acțiunea, dar luminînd-o din adîncuri, apar cei trei nebuni, și mai ales Manea, viziionar egalității între oameni într-o lume ce nu și-o putea încă permite, justițiarul ce nu-și trăia timpul. La un pol, primul consul ridicat de revoluții, la altul, subtilă și poate involuntară polemică, Manea, nebunul bucu-reștean. Recitîți această scrisoare și veți medita pe viu asupra istoriei.

Însă un lucru e ciudat. Aceste întîmplări au avut loc cu 20 de ani înainte de nașterea scriitorului Ion Ghica. El este mai realist cînd povestește ce a auzit și a complotat cu imaginația decît atunci cînd ne relatează ce-a văzut cu proprii săi ochi, ce a crezut și a făcut și a cunoscut nemijlocit. Așa cum Homer a povestit războiul legendar ce se terminase cu patru secole înainte sa. Războiul imaginat. Pentru că sursa adevărată a realismului, adică a realului viu, nu e felie moartă și fără suflet al experienței noastre, este fantezia, topirea experienței și renasterea ei de la capăt.

Ce nu s-a topit în suflet, nu poate să renască pentru că arta nu înseamnă mutarea unor pietre, din curte în casa cărții.

Alexandru IVASIUC

emil botta

Uraganul Feliicității

Furtuna Feliicității numită, uraganul Feliicității (este neacademic scrisul meu așa U — ra — go — na, dar eu plagiez o gravă eroare și aceste silabe unduitoare sînt ca un oracol, imi spun mie ceva. Și travaliu acesta este plimbare în careta de aur.) Toleranță, vă rog, pentru Feliicități, Mizericordia uraganului Feliicității Uraganul trece prin restriște prin coliba mea. Meteorii și meteorologii pieriseră, cu o uluitoare exactitate, Institutul meteorologilor în seculul intra, în eternitate. Institutul pierea și se auzea rostogolirea și scrișnirea seismului neașteptat. Feliicități răscolit nebună oada, coliba mea, și suficientă a fost fracțiunea de clipă și Feliicități, Uraganul, aproape de mine era. De ce plîngi, NOMINA ODIOSA?, mă întrebă grațioasa Feliicități, tu, picior în groapă, fi atent, cineva parcă sapă aproape, fi atent, picior în groapă, vrea parcă cineva să mi te îngroape. Și lacrimi de fînă ce clar, clar se văd și mult e pătălă masca de clovn în prăpăd și brăzdății, obrazii, se scurg! Oh, ești amurg! Un amurg de fînă. Plîngi, plîngi, NOMINA ODIOSA aici în colibă, aici la colină. Plîngi, plîngi NOMINA ODIOSA tu floare de ruj sau roză tu, venenoasă, tu, picior de groapă... ..Și, numai o grație, mă blestema Feliicități și despre viața cea dulce murmura: ea, Feliicități, Uraganul... ..Și adevărul, un sfînt fiind, se adevărea: în depărtarea apropiată, Feliicități se frîngea.

În pag. 6-a
Carnet de regizor
de Lucian Pintilie
Teatru
de Ion Băieșu

Cenaclul revistei LUCEAFĂRUL

— Casa Scriitorilor, Calea Victoriei 115 —

Seara de marți 18 ianuarie, orele 18, va purta ca motto un poem de Bacovia, în interpretarea actorului DAN NUTU.

Vor citi: Cornel BRUHAȘ (Sibiu); Andrei Roman (poezii); Pavel Perfil (proză).

Mircea Florian va cînta cîntece românești, acompaniindu-se la gîtară și cobză.

La finele serii, actorul FLORIAN PITTIS, va recita poezia „Jurnal imaginar de campanie“ de Geo Dumitrescu.

Istoria, așa cum a fost

La sfîrșitul anului trecut, mai multe numere la rînd, Titus Popovici a publicat în coloanele Luceafărului, o suită de „pseudo-memorii“, de fapt niște re-memorări ale unor structuri de conștiință în formare. Aceste amintiri se caracterizează nu numai prin fiorul autentic al scriiturii, prin surprinderea formării conștiinței scriitorului, pus prima dată față în față cu istoria, ci, poate mai presus de orice, prin autenticitatea faptelor, a respectării datelor și evenimentelor istorice, a unei pioase rigurozități față de ce se cheamă, dincolo de date și evenimente, spiritul, esența mișcării istoriei.

Fiind vorba de relațiile dintre români și maghiari, e lesne de înțeles că aceste confesiuni m-au interesat în mod deosebit. Mi se par revelatorii pasiunea și sinceritatea cu care Titus Popovici se apropie de momentele de conflict, de confuzie, de neînțelegere în istoria acestor relații. Filonul trăirilor sale, al formării conștiinței sale de comunist, patriot și internaționalist, se îmbină cu filonul analizei lucide a trecutului mai îndepărtat, fără a ocoli umbrele, depănînd istoria — toate privite de la înălțimea destinelor prezentului și viitorului nostru — așa cum a fost ea. De altfel, ce poate fi istoria — ca știință, ca memorialistică și în ipostaza ei de conștiință — dacă nu o disciplină a adevărului?

Astfel, memoriile lui Titus Popovici depășesc prin caracterul lor simpla enunțare a prieteniei și frăției, devenind adevărate documente ale stimei, destinării ale unei conștiințe care a înțeles profund că în România de azi stîmna reciprocă dintre români și unguri este o mare și vibrantă victorie a socialismului, o victorie a umanului asupra instinctului, a rațiunii asupra prostiei, a libertății asupra asupririi.

SZÁSZ János

Desene de MIHU VULCANESCU

„Rămîne la zăpadă“

În copilăria mea din ce în ce mai îndepărtată, pierită dincolo de linia orizontului ca amintirea unei caravane, eram fascinat de tramvaie. Da, de tramvaie, în care azi, locuind într-o zonă a capitalei dominată de autobuz, mă urc foarte rar. La zece ani (ca să vezi: acum mă pufin de un sfîrșit de secol!) străbăteam orașul în toate direcțiile cu gălăgiosul vehicol. Pe vremea aceea vîtmamii (cărora li se spunea și manipulanți) nu erau separați de călători așa de strict, pe platforma afectată lor încăpea multă lume. Împreună cu alți puștani, ne înghesuiam în preajma vîtmamului, jurîndu-i, vizibil, meseria. Copii de itebişti, cei mai mulți dintre noi, cu permis „pe toate liniile“, trîdam cu ooluptate deplasarea, mîndri ca niște securizi de navă. Cite un manipulant ne îngăduia să deschidem uşile, su-premă dovadă de încredere. Ştiam toate mişcările, vitezele, manetele care acţionează etc. Prin cartier, marea noastră plăcere era să hîtam clo-potul minute întregi, profitînd că abia peste ani urma să se interzică clacsonatul. Cu pantofii de tenis, modeşti, apăsam ritmic pedala clopotului, înfiorîndu-i pe călători cu imi-nenja unei catastrofe.

Orice tramvai ascuțit și el, ca tot omul, de niște dispoziții, de un orar. Cu ochii în foaia de parcurs, un carton dreptunghiular, învășasem toate stațiile de pe linia 21 și alte câteva, știam cite minute sînt necesare pentru parcurgerea cutărei distanțe, cum se poate „scote“ o întîrziere, și cite și mai cite. Foarte mult mă impresiona pe foaia de parcurs o scurtă inscripție ștampilată, pe care o repetam în gînd cu mare considerație: RĂMÎNE LA ZĂPADĂ. În imaginația mea vedeam, în plină vară, nămeți gigantici pe care puternicul tramvai, pre-văzut cu un plug, îi despică eliberator. Mă fascina, mai ales faptul că nu pe orice foaie de parcurs, întilneam inscripția cu pricina. Deci, mă gîndeam, în vreme ce unele din tramvaie rămîn neputincioase în depouri sau imobilizate pe traseu, doar cele pe care te poți bizui pornesc ofensivă.

„Oamenii, Doamne fereste, nu ascultă de orare atît de rigide: ple-cările, soirile, staționările lor sînt sinuoase, imprevizibile. Ştiam asta și anii m-au învățat și alte minunății despre semenii. Totuși, mi-a plăcut mereu să-mi imaginez o nevăzută foaie a drumului fiecăruia, pe care nu doram să o cunosc în amănunțe.

În atenția cititorilor

Începînd cu luna februarie a.c. Luceafărul va deschide o rubrică de corespondență destinată cititorilor, în care se va răspunde scrisorilor primite pe adresa redacției, sesizărilor, însemnărilor pe marginea vieții noastre literare și culturale.

Solicităm sprijinul cititorilor pentru o mai largă și mai vie dezbateră a problemelor de cultură și de educație artistică. Încredințăm că participarea lor, inspirată de o înaltă conștiință etică și cetățenească, va propune atenției noastre multe observații interesante precum și temele unui rodnic schimb de opinii.

Ilie CONSTANTIN

radu boureanu

Poem fără definiție

Le poème ne peut sauver l'empire!

Alain Bosquet

Un șarpe de fum trece uneori prin poame dar nu se întoarce în capatul cunoașterii, uneori scheletul unui pește din altă vreme ce și-a lăsat fosila anul morții nu al nașterii.

Prin poem dacă trece vîntul de mai înfloresc febre de foc de artificii, din tulpinile verzi învoală albe vicii prin buzele prea fericite lipsa de grai.

Prin poem dacă trece o defunctă corabie caută-i ancora-n vis ruginită; pînă ce o va roade marea termită vezi cum alunecă pe tălșul de sabie

Pe buza de oțel a gîndului subțire va plînge strîmb versul fără substanță, cînd se închiagă rana ca roșul de garanță nici un poem nu pune surdina-n omenire.

Cînd antic cor răspunde genetic în poem pe treptele sonore-n vocale labiale, o l purice cu nouăzeci și nouă de ocale sări peste încifratal, oniricul totem,

Dă lacrima absurdă cu jocul nestematei heraldic verde-n mărul cu miezul agurid cînd alburii de ceruză, spre dimineață, perfid, îmbracă surd durerea din nopțile agate,

Să-l cerem iar poemului mesajul poezii cu năierii să îi asimilăm cînd sub peceți de scorbort sigiliam coxologicele ritmuri cîzute-n naufragiu.

Virsta interioară și generația de creație

Spuneam că o confruntare a poeziei noastre cu poezia europeană trebuie să accepte diferențieri stabilite pe baza unor criterii ca „virsta interioară” și „generația de creație”. O perspectivă globală ar fi, desigur, mult mai comodă din mai multe puncte de vedere. Dar tocmai ceea ce e specific momentului nostru poetic ar risca astfel să rămână neobservat și fără implicații într-o ordine valorică. Așa încât numai un examen scodărat pe etape și virste creațoare poate duce la o imagine reală a mișcării poetice actuale și poate face verosimilă ideea locului de frunte ocupat de noi într-o (fîm) posibilă ierarhie europeană.

A vorbi despre virsta interioară a unui scriitor înseamnă a avea în vedere nu personalitatea lui empirică, deseori ștearsă ori incongruentă, ci figura stilizată pe care o impune opera, înseamnă a-i considera nu atât biografia, ci consecvențele ei mai mult sau mai puțin explicabile ori scuizabile, ci **biografia lui de artist**, a marca momentul debutului, al celei dintîi capodopere, al descoperirii unei proceduri inedite, a urmării succesiunea semnificativă a operelor etc. E de la sine înțeles că, asa cum dilemele omului nu sint acoaleși cu ale creatorului (ceea ce nu înseamnă că „sublimarea” nu e posibilă), ciclurile creației nu se suprapun peste ciclurile vitale.

Nu ne interesează, deci, virsta fizică a scriitorului, nici vitalitatea ei aparentă, ci timpul ideal în care se complice și opără — Geo Bogza, de pildă, e un admetos perpetuu — ca și capacitatea de metamorfoză de innoare. Poeziile scrise de Blaga în ultimii ani de viață (adunate abia postum), raportate la creația lui din acum, pot fi considerate ca aparținînd unei noi virste. Desigur că nu e nevoie să treacă decenii pentru a putea vorbi cu îndreptățire de o altă virstă interioară. Însoși evoluția lui Blaga arată repetate semne de „trece” în primele volume cu toate că înălțurînt unor teme deja alese.

În genere începutul de carieră dovedește o mai mare plasticitate și, printre altele, e simpatomatic să constatăm saltul în altă virstă al mai tuturor poetilor tineri de azi, salt realizat prin al doilea volum al lor, în ciuda faptului că intervalul care-i desparte de apariția celei dintîi a fost de numai doi sau trei ani.

Cîtă vreme istoria literară nu poate renunța la periodizări, conceptul de virstă interioară poate fi utilizat cu folos mai ales în cazul scriitorilor cu o activitate îndelungată ori numai discontinuă. Situația într-o anumite perioadă literară se va face în funcție de criteriul măsurii optime a forței lui creatoare. Epoca în care va fi integrat „este epoca măsurii lui optime. De aceea cred că un autor ca Saint John-Perse aparține perioadei interbelice și nu celei contemporane. La fel o eventuală istorie a literaturii române din secolul XX îi va așeza pe Argeș și pe Blaga în perioada dintre cele două răz-

boaie, în ciuda faptului că au dat opere importante cu care participă și la bilanțul postbelic.

Virsta interioară e, așadar, un concept care vizează o durată artistică, durată măsurabilă altfel decît timpul real pe care nu-l poate însă ignora, căci nu se poate sustrage decît prea tirziu presiunii biologice și, cu oțit mai puțin, presiunii istorice.

Corelativ cu el este „generația de creație”, concept în cadrul căruia determinarea biologică e complicată și atenuată de istorie. Generația de creație e o generație stabilită, în primul rînd, după criteriul virstei interioare. Contează relația sincronizată a debutului cu și eoul rezimțit al aceluiași eveniment istoric.

Corelativ cu el este „generația de creație”, concept în cadrul căruia determinarea biologică e complicată și atenuată de istorie. Generația de creație e o generație stabilită, în primul rînd, după criteriul virstei interioare. Contează relația sincronizată a debutului cu și eoul rezimțit al aceluiași eveniment istoric.

Ideea de „generație” s-a impus în istoria literară demult, încă din romantism, odată cu diferențierea praramatică a valorilor, cînd noile începe să fie apreciat în locul conformității, cînd originalitatea devine criteriul suprem de valoare. Cum s-a spus, pentru autorul romantic, a exista înseamnă a exista în mod diferit. Conștiința contribuției specifice a valorilor nou afirmate se extinde de la creatorul izolat la întreg grupul aflat în curs de afirmare. O atare conștiință n-a lipsit nici poetilor Pleiadei, de pildă, dar organicismul romantic este cel care o distribuie pe virste.

Epoca modernă a primit acest concept pe care l-a nuanțat astfel încît solidaritatea generă și a oricuii juvenilii au fost efemere, iar comunitatea de virstă a fost înlocuită cu o comunitate de idealuri. Generația ca expresie con-

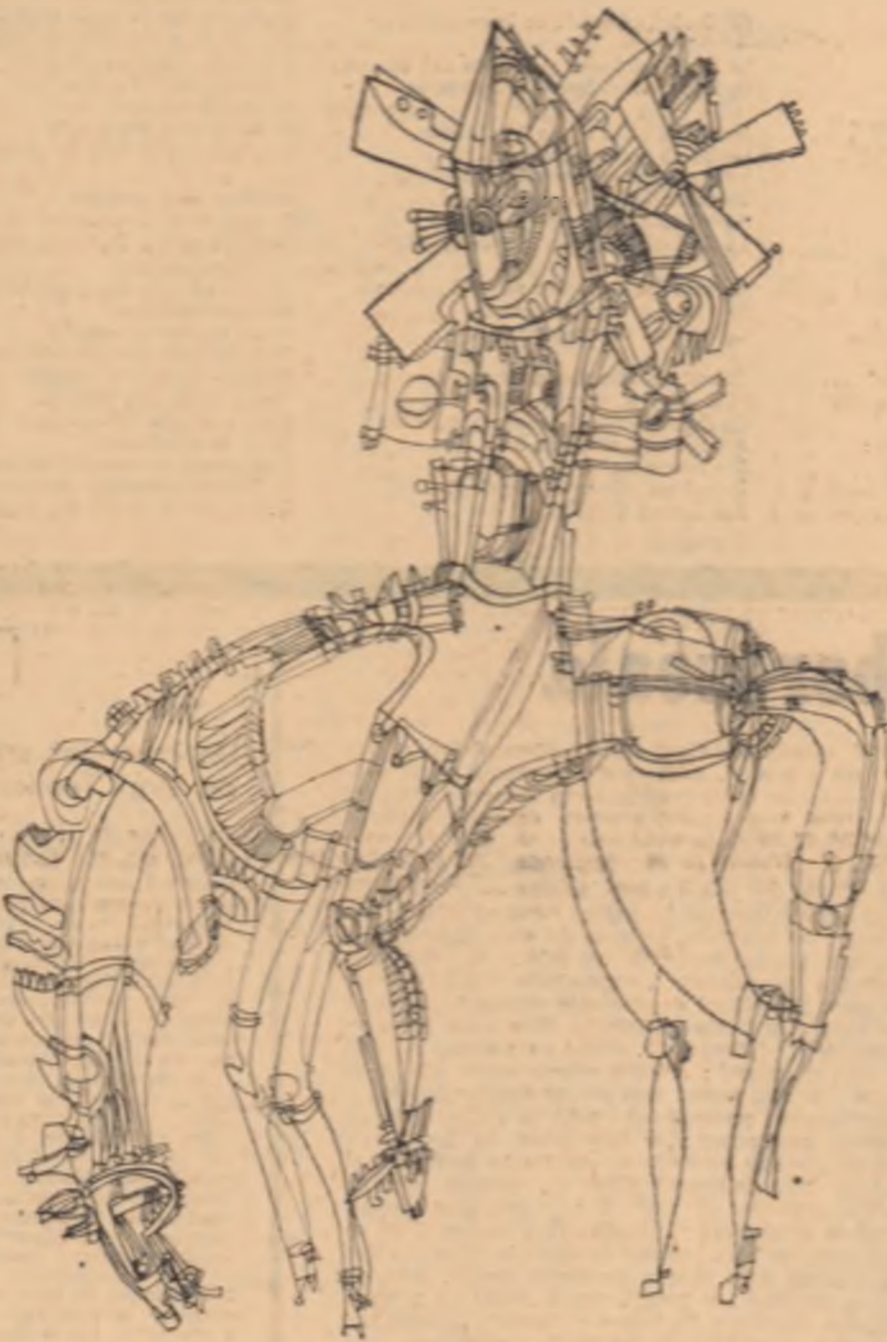
nologică și biologică face loc generației de creație pe care Tudor Vianu o închipuie, memorabil, ca o solidaritate peste virste între ambele aceleiași epoci „care nutresc aceleiași aspirații și colaborează la aceeași operă”.

Generațiile de creație reprezintă — după el — o caracteristică a societăților civilizate și un efect al libertății moderne. Refuzul însăși ideii de generație ca și absolutizarea unei singure sint considerate drept forme de primitivism. După cum nihilismul teribil al începuturilor îl menține înafara artei, tot așa închiderea la nouitate „plasează pe cineva într-o generație veche și înveciată”.

Coexistența generațiilor nu trebuie să ne facă să ignorăm opoziția și cu oțit mai puțin, diferențierea lor. Se întîmplă de altfel ca în săși structura mesajului unei generații să depîndă de acela pe care l-a propus generația precedentă. Cum spune Albert Thibaudet — criticul care și-a conceput pe generații „Istoria literaturii franceze de la 1789” — „o generație literară tradițională este așa nu neapărat din gustul tradiției, ci din gustul schimbării și din voința unei experimentații diferite față de o generație revoluționară”.

O reprezentare pe generatii, urmind ritmul inusit al vietii istorice si anisace trebuie sa respoada cerintelor micului literar dar sa nu ignore dialectica ei. Insa inedita unei epoci creatoare nu e lipsita de dramatism.

Mircea MARTIN

Mircea Luca: „Fulger de platină”

Pe dealuri sterpe-as vrea să merg
cînd luna călăuzeste finutul
— vrea să bea ad
tras pe roată, din criurii,
de neguri și de planete
să fie un fulger de platină
printre stelele bete.
Eu, cel ce n-am văzut odată
răsăritul
as vrea să mă îmbînt în soare,
dar crumbă-i măruntiea asta,
doamne,
Ce-am vrut e mult? Ce am, puțin e
oare?

compendiu

GHERGHINESCU VANIA: „ACOLO SUS, STEACĂ”. — În comparație cu versetetele Dinei Roșii — despre care vom vorbi mai jos — elegiile lui Gherghinescu Vania (separate la Cartea Românească) ilustrează un alt tip de exagerare: suferința intimă e iradat versurile, le-a dat o concretețea acută, de gemat, nesemnificativă estetic. Drama, dar și marea artistului, constă în interdicția de a plînge și de a rîde cu adevărat, plînsul și rîsul său reducîndu-se întotdeauna la o grimasă mușcată și expresivă.

Regretul în cerșiri pierderea unei ființe dragi, Gherghinescu Vania nu a reușit decît accidental să depășească univocitatea cuvintelor. Poeziile sale copleșite de durere vrăod întreg, aproape îndecent, evenimentul tragic: „Erai acolo, / Încetă la mișcîte, / Cu un zîmbet de mirare” și de vesnicie // A venit o bătrînd / / (Imi amintesc de toate, pe rînd / Abia o, vedeam printre lacrimi; / „E fata dumitale” — am auzit-o întrebînd”. — La capăt.

FLORIAN CRETEANU: „FERESTRELE NEGRE, FERESTRELE ALBE”. — Poeziile lui Fl. Crețeanu, selectate reprezentativ în volumul Ferestrele negre, ferestrele albe (ed. Cartea Românească — 1971), exprima cu dificultate bucuria de-a exista. Simțind mai mult decît îi îngăduie capacitatea de invenție în planul expresiei, autorul recurge încontinuu la imprumuturi stilistice. Fraza arheizantă, abruptă, încrîncată de-a întelepciune patriarhală, poate fi cel mai des sesizată: „Aici, fiule, dopesto viala; / Frecăză spicu-n palmă și-o vezi, / Cînd în cumpăna nopții, firea e trează / Și cerul deschis, în inimă-i cîntă literei, / / Uite-n covor strămoșii la sfat, / / Cu grai furtunos și ușure, / Dorul pămîntului, / Dorul vieții / Geme în ei ca o pădure”. — Am revenit

Cînd se manifestă intenția de a construi un limbaj propriu, poezia se transformă într-un complex mecanism imagistic. În loc să se consume într-o clipă de inspirație, comparativ se desfașoară logic, cert, științific, derulînd sub privirea cititorului filul unui proces suprapozat și atenuat: „Pămîntul vîforului e sfîrșit, ora amineții / Prin cioburile timpului fereste-ți pasul”. — Sfat.

Această corectitudine în găsirea corespondențelor duce, ca de obicei, la didacticism. Așa cum în plastica numeroasele detalii ale unei plînge anatomice nu pot concura dramatismul unui portret schițat din câteva linii, în poezie excesul de similitudini este interior ca efect unei asociații incomplete, dar sugestive. Iată, de exemplu, pe Fl. Crețeanu distrugînd prin insistență o intuiție generoasă în sine: „Lăuți, oameni, piinea din praful stelar / Și hrăniți-vă visele, florile gîndului, / Alutați ei e plîmădit cu izvoarele mușilor, / Îmbălsămat cu mireasma codrilor nați, / Trămiți cu suspinele prighetorii / Și rumenit în cupiorul inimii calde”. — Floarea pămîntului.

Cu unele excepții, poeziile lui Fl. Crețeanu cuprinses în recentul volum retrospectiv sint afectate de mimetism și pedanterie.

DONA ROSU: „VOI VENI ÎNTR-O NOAPTE”. — Sub acest titlu, Dona Rosu a publicat de curînd, la ed. Eminescu, un jurnal al tribulațiilor erotice, scris în versete și nădușit să atingă generalitatea prin îndeterminare. Personajelor lirice le lipsește nu numai numele, ci și individualitatea, faptele lor constituindu-se din abstractici ca dintr-o materie străvezie. Totul e pur, diafan, dar, în același timp,

Cezar Ivănescu: „Semițe aurite”

Mi-am trecut mina peste lață
pe care rava nopții și-o pinză de palanjen
închipuiau un obraz lumurii;
care e substanța la eternă unduitorule?
cu ești numai un element într-o străină substanță?
o esență ca o lumină ivorind
din matca închipuții a experienței?
calea celor fără memorie nu e pentru tine
[tînănt nivață]
nu oarba atîngere a lucrurilor
nicidecum nu te va reinvia
în adîncă dovadă a existenței tale
nu o nouă experiență îți cuvint
ci o nouă credință

care să locă vizibile
legile imobile ale timpului
ale morții finite
care te tin în labulos
principiu carnal al principiilor
și nelimita ca alcionul

IMAGINAȚIE încrêat animal și numai ispită
dour atîl și tot blazon al aurului sozilor ești

mai mult joc voluptuoz decît voință:
într-atîl: să lii și eu numai țîrîntă
încît să simt toate cele patru sute de levituri

ale vacii albastre care vine pămîntul?
O, dacă tu mi-ai dat viață ca tot greu
ce se pogorîu dînt-un lin principiu — fi-mi
edăzului,

nu mă lăsa în grația celor patru vînturi
Maică bună, știință precuară
memoria fiului omului nu mai păstrează
măcar reminiscența ca oțelul vinului
universalei naunți,
el uită că e focarul solar secret
și lichidul cel rozalb
sălaş placentar
aleanul țînta și cîntarul
calităților și mărîmilor
echilibru frumos
al tenațiilor divine și umane
subt reazemul sorții
el uită că nimic nu-i mai adînc
decît scopol dinafara lui insuți, vulvă,
numai astfel credînt
șîntă lîbrăa noastră
e vis infernal cîrîntă tale:
e o gresală să te mai întorci
văzînd ca Oțreu
ceea ce se împlînește de la sine:
semițe aurite.

Ultima cursă

Ne-am încrucișat pentru prima oară pașii în vîlmășagul evenimentelor care au urmat imediat după eliberarea patriei.

Trăim din plin Revoluția. Aveam un țel comun dar veneam din arme diferite. Cămașa kaki pe care mi-o acoperă vestonul civil era un indiciu sigur al apartenenței mele la infanterie. Culoarea bleu a hainelor lui George Dar amintea prea bine că și uniforma lui marinărească suferise o adaptare civilă. Dar și sub acest aspect el rămînea tot marinarul. Așa l-am văzut totdeauna. Așa mi-l voi închipi și de aici înainte.

Mulțimea adunată la miting era o mare învolburată de oameni în ale căror steaguri-cargate bătea vîntul cel bun al revoluției.

Și Bărăganul era o mare de griu cu valuri înalte de aur izbînd în vapoare-combine cu matrizi agronomi la profră. De la fereastră cabanei, creștele Bucegilor apăreau ca riste insule necunoscute în oceanul de neguri.

Ne propuseseam cîndva să navigăm împreună spre Arhipelagul Imaginabile, a căror poezie o cunoștea atît de bine. Volam să traducem împreună minunatele cîntece ale poetilor din aceste îndepărtate insule pierdute în imensitatea oceanului.

Timonierul însă a plecat în altă cursă, în cea mai lungă și fără întorcere cursă.

Drumul spre Imaginare îl voi face singur.

Victor TULBURE

Al. Raicu

Fir răsucit

De soare rupt cîte puțin
cu oai înșușii la sose,
cu oala supă de-oțit vin
și mărul ce din goam miroase,

mai umbia foama? Rotogol
un vînt rebun, un picur iute
se-adună cerul de la pol
cu seceera care se-așcutie.

Catran de bălți, Dinspie pantan
armonica-n singurătate.

Sub cerul rupt dintr-un odgon
clepsidra cade și se zbate.

Biografie

Mirid de soare-n țîțrez
sub loșnet de argîlă unsă
se-nvîrte para la trapez
cu degetul umit străpunsă

În veche formă de pocol,
ori talger, ori ulcioi de lapte,
sta peste osul trînt din mal
se pare-n nouă sute șapte.

Paul Tutungiu

Imnul

Totdeauna pasăre sa curgi
Peste lutul ce ne curge-n oase /
Sufierinta citor demurgji
Săciilor te-au legat să curgi
Aripile tale duretoase

Aburește trupul tău de miere
O lumină slîntă-n scoici ascunse.
Candelă cînd înecatul cere
Lepădînd amarul viu la miere
În pridvorul ierbilor netunse

Singură pe cerul de pămînt
Nulă, suferînd în alt meandru
Nimeni nu străvede unde-ți sint
Plîsul ce se stînge a pămînt
Sulfetul în clipocii scalandru

Lung plătirea la mă mintuiește
Bolta-n roată de senine guri
Tulbure cu răgăciuni de pește
Mingii lutul ce mă mintuiește
Lîngă duhul nostru să înduri

Radu Anton Roman

Cerul

Cerul se-nnoaie și-mi curge pe gît,
fugînd, nămoluri de cer am pe șoapă.
Numai lumea aceasta mai pot s-o mai spu,
adunată pe umăr și-n pleoapa mea dreptă

Voi, lumea își sparge lăptura cu rîni
ait de murdare de ierburii și crîni.
Doar cerul mai pot... Cît mai pot să-l mai
fî?

Oricum sint murdar de stele de miini.

Nici apa nu-și știe ascunde lăptura;
îmi caută talpa s-o calce lăptos.
Sar cîleii cu moartea, pe maluri uscate
iar apa-împietrește pe talpă, frumos.

Se-ndoaie-n tăisuri din sînge ființa
strivită de spaime, cu capul plecat
în teamă ciudată: să nu trăiască
un lucru demult trăit și altul.

Mai rău nu se poate cerul s-apese
Nici crîni să crească mai lungi nu mai pot
De ce să te temi să dai cerul deoparte?
Și noaptea se sparge de tot...

proverbe

Cireșile trec, obrazul rămîne

Într-acestea iarăși vîrău Stănică, cofetarul, ieșind de la mica și îndesată petrecere de Arul-Nou făcută la Parimie, o rupsse cu pași harnici și legănăți prin zăpada care se tăia albastru și sub bocanci și înaintea.

Stănică ajunsese în fața casei lui, dar cînd văzu o fereastră luminată și fumul ieșind pe coș o crezu repede vapor și o rupsse la fugă, țîndînd-o doar pe buza șoselei, ca nu cumva să cadă în apa mării închipute care-și învîrșbea valurile la mal cînd, socotete el, se abeau de furii.

La marginea așezării pe o culme mică, părinții înțelepți ai satului, ales primarul Glăvan și notarul Pirvu, ridicaseră un foșor înalt de lemn cu scări răsucite și o platformă cu geomil colorată. Pentru inspecții. Adică de ce să mai coboare controlul în sat cu piciorul, șarleta ori trăsura cînd de pe uliți nu puteai vedea tot sau mai puteai și auzi vreo vorbă rea ori piezișă. Pe cînd de aici, de sus se putea vedea ușor cum crește satul: mai un acoperiș, mai o bină nouă, mai... Se găsea ce, în camera-platformă se putea lua și o gustărică și un păhărel, geomilul era colorat, vîșzic, viziune de ansamblu și specifică se poate avea, gîndise și lămurise notarul Pirvu care avusese ideea.

Cu două nopți înainte viscolul mîncase o polată de șîi din acoperișul foșorului de care acum era proptită o scară lungă și îngustă. Pe ea se cățăra lute Stănică și se așeză în locul polatei ca să scape de inec.

Aici îl găsi dimineața omul de ordine Pomar, fost pînă nu de mult și om de armă.

El îl puse în vedere mai cu vorbă lungă și blîndă, mai cu poruncă scurtă și coboare de acolo ce se află călare „ca și pe o instalație”. Stănică îi răspundea că nu coborîră să se îneca, Pomară că de unde pînă unde o scoase și p-asta, Stănică. — Nu, că stie el. Și tot așa, pînă cînd el se dezmeteli și nu mai văzu case-vapoare și nici mări cu valuri de zăpadă.

Dîrdînd sus, de frig, zise că ar coborî dacă să nu-l ducă la dom' șef al lui, dom' Ighin. Pomară făgădui că nu, nu-l duce, Stănică se dădu jos și Pomară îl duce.

„Las' că-l fac eu să rămînce ochi de icomă și să bea apă după piscică moartă, ceea ce duce cofetarul Stănică ce despise în gînd. Cînd ajunseră la oada autorității, el se prăbuși, fiind pe muchea mesei-birou ca și cum ar fi fost îmbrîncit

și aruncă în urmă priviri mirate și muștrătoare către Pomară care sta încremînt și buimac în prag. Șeful nu imprimură și el culoarea muștrător-intrebătoare a privirii lui Stănică. La care Pomară:

„Dom' șef, l-am prins pe acoperișul bisericii... al foșorului nou, vreau să zic. La care și Stănică întrebă dacă el ca om cu ceva carte, are doar școala de me-naj, e cofetarul satului, poate stă de vorbă între patru ochi nu ca oamenii de aceeași meserie, da oarecum...”. Îi ruga, adică, pe dom' șef nou — Tighin să-l tîna puțin afară pe Pomară ceea ce acesta și făcu.

„Dom' șef, atita v-aș întreba, cite ore a făcut de serviciu în noaptea asta dom' Pomară?”

— Păi cam mult, n-a avut schimb... — E limpede acum: cum să n-ai vedea denii, atitea coasuri în cîrme, adăugate poate și cu un pahar de sărbători și contra cerului.

Și pe urmă:

— Acu spuneti și dumneavoastră ce aveam eu să caut pe acoperișul foșorului. Celălalt rămase nenotat și poate ar fi găsit ceva posibil și suspect dacă Stănică nu izbucnise aproape cu disperare:

— Dom' șef Tighin, eu nu plec din oadaia asta.

— Cum adică nu pleci?

— Nu mă ridic de pe scaurul ăsta dacă nu-mi ziceți că dom' Pomară n-o să pățească nimic de la întîmplarea asta.

Celălalt cumpăni ce cumpăni și făgădui.

— Nu așa, nu așa mai disperă odată Stănică, vreau să auză și el cu urechile lui, cît mai poate auzi după atita stat în picioare, că nu, și nu...
Pomară fuse chemat înăuntru și fu încredințat de nici o pătrimire prin intervenția domnului Stănică, aici de față.

Plecară amîndoi pe drum Stănică pociu cu unghia obrazul întîns și țepăn de năuceală al lui Pomară și-și mingiea și lui fata, cu blîndețe:

— Cireșele trec, obrazul rămîne.
Porni cu pas sălăit și veseli înainte dar la un cot al drumului, mai răsuși capul și aruncă:

— Acu' du-te acasă, pune-ți căciula înainte și judecă-te singur.
Și apucă spre cofetărie ca să se prepare pentru alte sărbători.

Nicolae VELEA

Revista străină

● **FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG** din 5 ianuarie a.c., anunță decetarea din viață a mareșu artist plastic progresist Frans Masereel în virstă de 82 de ani — „poetul angajat al gravurii în aeris”, prieten cu Romain Rolland („Jean Christoph” a apărut într-o ediție festivă ilustrată de Masereel), cu Ștefan Zweig, Max Brod, bucurîndu-se și de aprecierea lui Thomas Mann, Frans Masereel a militat fără încetare împotriva violenței și a mizeriei răs-pîndite în lume în urma celor două războaie mondiale.

● În același număr al cunoscutului ziar german, aflăm că scriitorul american Henry Miller a fost decelat de președintele Georges Pompidou, cu ordinul de ofițer al legiunii de onoare pentru Artă și Literatură Decorativă a fost înmînată la Los Angeles.

● **HEBDOMADAIRE POLONAIS** publică la rubrica „Viața literară” un portret al scriitoarei clasice Gabriela Zapolska (1857 — 1921) „femeia dramaturg cea mai cunoscută din lume”, și ale cărei debuturi literare au provocat scandaluri în societatea conservatoare a timpului. Gabriela Zapolska a criticat cu înversunare „ipocrizia, prostia și caracterul reacționar al moralei burgheze”.

● **CEL MAI MARE FILM CIZEN KANE**, opera lui Orson Welles, cel mai mare film al tuturor timpurilor, după sondajul decenal al revistei franceze **Sight and Sound**, care a cerut părerea a o sută de critici din țările zecii de țări. În 1962, cînd s-a făcut ultimul sondaj, tot Citizen Kane fusese desemnat drept cea mai bună producție cinematografică (Le monde 1 ian. a.c.).

● **EDUCAȚIA NAȚIUNII**. Profesorul Bogdan Suchodolski, pedagog și umanist — răspunde în „Săptămînalul polonez” unor întrebări puse în cadrul unui interviu, cu ocazia apariției ultimii sale cărți „Educația națiunii”. „Modernizarea omului”, carpaatul polonez o vede într-un raport strîns cu modernizarea industriei, a metodelor administrative și a celor care, începînd cu Secolul luminilor, cereau și rigiditate, oamenilor să-și sacrifice viața pentru viitor. „Înșim de asemeni astăzi, din cauza pericolului și falsă a ideologiei societății de consum, care nu aduce în cele din urmă omului decît plîcitis și dezgust”.

● **ZIARELE DIN UNIUNEA SOVIETICĂ** au anunțat acordarea premiilor anuale de Stat al R.S.F.S.R. în domeniul literaturii și artei. Printre laureați: poeta Ludmila Tatianiceva, prozatoarea Anatoli Ivanov, regizorul Lev Kuljabanov, actorul Iakov Smolotunovski și întreg colectivul artistic care a realizat filmul **Crimă și pedeapsă** după romanul lui Dostoevski.

● **TEATRUL FESTIVAL SALZBURG 1972**. În cursul acestui an se vor juca la Salzburg în cadrul festivalului tradițional piesele: „Ignorantul și nebuna” de Thomas Bernhard, „Cum vă place” de Shakspeare, în regia lui Otto Schenk, drama Iezuită „Cenodoxos” de Jakob Biedermann (1578—1639) și „Jedermann” de Hoffmannsthal, (Informații din Austria).

● **CULTURA ESTE LECTURĂ** („La culture, c'est la lecture”) Cuvintele aparțin lui Georges Pompidou, președintele republicii franceze, și ele au fost citate într-un interesant articol „Presa și cultura”, publicat pe pagina întâia a ziarului „Le monde” (6 I a.c.). „Presa scrisă are de partea ei permanentă și volumul. Se știe oare că un jurnal televizat, care ține 20 de minute, ar încapa în trei coloane de tipar și că epoca în care trăiești poate fi înțeleasă cînd numai o jumătate de pagină de ziar? Se știe oare că într-o oră se pot citi 25.000 de cuvinte, pe cînd de auzi, nu se pot auzi la „radio sau la T. V. s.n.) decît 9.000?”

Alex. ȘTEFĂNESCU

a. b. c.

— Mașinile de cusut le are în fundul grajdului. Acoperite cu paie și învelite în cerșă să nu ruginească, spune Eva Nada. În fiecare seară se duc cu un lămpăș în grajd, dă paie la o parte și le întoarce pe toate părțile. Fi e teamă să nu ruginească.

La lumina lămpășului fața lui Vandu cu mustați mari și albe, cu părul cărunt, fața de moșneag din poveste, sau de sfânt din aceia pe care îi vezi pe vechile icoane, pare de o blândețe fără margini, dacă n-ai fi ochii de o răceală opacă, întotdeauna aceeași, lipsiți de orice expresie și boii și vada rumegă și-l priveșc cum mingie fierul mașinilor de cusut, mașinile lui Müller, furate din magazinul acestuia, cele patru mașini și cele două viori la care cîntau băieții lui Vandu, surdo-muții, în fiecare seară, stînd unul în fața celuilalt în fața ferestrei și cu lumina aprinsă.

— Când s-au dus să-l aresteze pe Müller, povesteste Eva Nada stînd pe scaun în mijlocul bucătăriei cu miinile amîndouă în poală. Vandu era și el cu ei. Müller era singur, nu avea familie, și după ce l-au arestat, casa și prăvălia au rămas vruite. Vandu a putut încerca în cărătă tot ce l-a dorit înimă: i-a fost teamă să ia prea multe și nu se afile. S-a mulțumit cu mașinile alea de cusut și acum le ține în grajd. Abia în cărătă a văzut Vandu că gemenii n-au stat nici ei cu miinile în sin, fiecare dintre ei ascundeau ceva la piept, ascuns și învelit bine în cojoacele lor zdrențuite și puturoase.

— Ia să văd ce ascundeți voi acolo cu atîta grijă, spune Vandu, și începu să-l pipăie pe sub coșoc și gemenii începură să ridă pentru că li apucau gîdilurile ori de cite ori puneau cineva mîna pe ei și atunci ei le descoperi viorile, în graba cu care aceștia le apucaseră reușiseră să le rupă corzile; viorile, noi, noște, strălucitoare și lacuște, se mai țineau într-o coardă sau două.

— Frăpădat, spuse Vandu cu dispreț, și în același timp cu tristețe în glas. Pe altceva n-ai pipăit și voi pune mîna. Vai și amar de capul vostru.

— Lumea vorbește c-ar fi furat și niște inele și brățări de aur pe care Müller le ținea ascunse într-o cutiuță ferecată și pe aurăria aia și-ar fi luat Vandu pămîntu aia de la Lintesteni, șapte lanțe de pămînt, prima, nu se știe să mai aibă altu în sat pămînt ca aia.

Străbătura în liniște străzile orașului, unul din muți încercă să cînte la vioară țînînd arculus cu firele rupte în laba sa nevroșimil de mare, scoțînd un fel de schietan ridicol care îl umplu de bucurie, în ciuda faptului că n-avea cum să-l audă. Vandu îi luă însă vioara, mormîndu-i ceva înjurături cumplite, certîndu-l cu vorbe aspre de ocară, dar vorbind tot timpul pentru ei,

se apropie de sat și lui Vandu i se pare că mașinile aia fac prea mare zgomot, oprește căruța, coboară și așează cu multă grijă fiecare în jurul acestora, căuțînd să le amortizeze orice zgomot și cînd intră în sat oamenii tocmai se întorc de la înviere cu luminările aprinse. „Cristos a înviat” spun oamenii, „Adevărat că a înviat” răspunde Vandu dînd din cap cu blîndețe, cu părul său alb și cu mustațiile albe de patriarh blind și plin de înțelepciune.

— Doamnă, s-a făcut tare întuneric aici în bucătărie. N-ar fi bine să aprind lumina? întreabă Eva Nada.

— Si mama încearcă să aprindă lumina, dar se vede că se strică curentul de la uzină, sau se arse vreo siguranță. Zadarnic răsuși ea de comutator, lumina nu se aprinse. Si se făcu de-a binele întuneric, silueta subțire a mamei și cea budoacă a Evei: Nada, abia se mai zăreau prin întuneric mîndu-se prin bucătărie și neavînd se face așa, prin întuneric, se așează fiecare pe un scaun, acolo în fața ferestrei deschise și Eva Nada spuse:

— Știi doamnă ce-i dunga aia, mai albă pe cer? Dunga aia care se întinde de la Caru Mare pînă la Caru Mic?

— Nu știu, spuse mama.

— Se zice din bătrîni, povestii Eva Nada, și-și acoperi cu mîna un căscat, că un om

cînd gemenii în spaima lor de animale neștiutoare se ascunseră sub pat. Atunci se așază, respirînd greu pe un scaun stergîndu-și fața udă de transpirație cu una din cămășile acelea și rămase un timp nemiscat, ascultînd plînsul subțire, ca de copilași de țîță a gemenilor de sub pat. „Hai ieșiți de acolo, minca-v-ar ciușa să vă mînce!” spuse el cu năduf, uitînd pentru o clipă că ei, surzii, nu aveau cum să-l audă. Așa că ei continuară cu chițcăiala.

— Cine știe ce necaz o fi avut săracu, spuse Eva Nada opintindu-se să ridice căzanu cu rufo, cine știe ce-o fi fost în sufletul lui. Nimeni: nu-și pune capăt zărilor, așa de florile măruții.

— Așa o fi, spuse mama.

— S-a spînzurat de o cracă, povestii Eva Nada, acolo în cîmîr și gemenii cîci ar fi spus: ascunși după zidul bisericii și-ar fi văzut totuși da de frică n-ai îndrăznit nici unul dintre ei să se miște.

— Si cum stăteau spînzurați de zidul bisericii, înghesîți: unul în altul și alți de înfricoșăți încît nici nu îndrăzneau să se miște, îl văzură pe soldățul, era un băiețas foarte tînr și cu o față rotundă și veselă, de parcă tot timpul ar fi avut poftă de ris. Lăsîndu-și mîinile bereta, așezînd-o cu multă grijă la rădăcina copacului, apoi: desfăcîndu-și cu ne-

— Cineva i-a luat trupul din sicriu. Nu se știe cine, spuse Eva Nada. Mama aduse un lighean mare cu zăpadă din curte și-l puse pe foc. Zăpada își pierdu strălucirea și pe fundul ligheanului rămase puțină apă tulbură. Eva Nada intră în bucătărie cu un alt lighean plin vîrf cu zăpadă și-i răsturnă conținutul peste apa călduță.

— Nu există apă mai bună pentru spălat pe cap, spuse mama.

— Îi ajutără pe soldat să se îmbrace, în primul rînd să-și tragă cîșmele și cum picioarele acestuia erau înghețate el îi freacă cu multă grijă luîndu-le între genunchii lor bolovănoși.

— Vă mulțumesc, spuse soldatul și zîmbi sfîș ca o fată. Parcă m-am mai încălzit. Unul din surdo-muți scoase un pieptere curios, un pieptere alb, din metal, cu dinții rari și care mai mult zgîria decît reușea să pieptene — și aranjă cu multă grijă frîsură cam în desordine a soldatului.

— Sper să am o linuță cîi mai reglementară, spuse soldatul deodată foarte îngrijorat și surdo-muții scupărar în căciuli, apoi cu multă grijă se aplecără să-i ștergă cîșmele. Se gîndiră după aceia că în biserică e mult mai cald și intrară toți trei în biserică, deschîndu cu mare greutate ușile care începuseră de cînd nu mai fuseseră deschise. Soldatul avea o cutie de chibrituri în buzunarul de la veston și aprinse luminarea mare de sub icoana Precistei și toți trei își încălziră miinile înșepente de frig la flacăra luminării. Rînd pe rînd soldatul aprinse toate luminările, flăcările lor prelungi și pilpitoare jucau pe pereți și lumina aceia tare îi bucura pe surdo-muți care începuseră să scoată din gîtlej niște sunete ciudate, prin care voiau să-și exprime bucuria.

— E foarte plăcut, e foarte plăcut, bombăni soldățul privindu-și bombeurile licioase ale cîșmelor în care se răsfrîngea lumina jucășă a flăcărilor.

— În biserică mirosea a odăjdii vechi și puțrezite, a scîndură putredă, mincătă de carii și a aer stătut imbibat de praf și dinspre altar venea un miros veșted de tîmție și de busuioi uscat și soldatul îi privea, zîmbind vesel și prietenos pe surdo-muți, și aceștia îl priveau și ei, cam mirați, cu gurile căscate, dar toți foarte fericiți.

— Pedepsa lui Dumnezeu, spuse Eva Nada lînd ligheanul cu apă fierbinte, de pe foc. Au ars amîndoi doamnă, cînd au venit oamenii să stingă focu, abia mai fumegea șeaș. Numai după prăpăditele alea de viori s-au dat cu presupuse cam ce s-a întîmplat. Le uitaseră acolo lîngă mormînt amarîții.

— Cred că Vandu se bucura c-a scăpat de ei, doamnă spuse Eva Nada, încercînd apa din lighean cu mîna stîngă, să vadă dacă e destul de fierbinte.

— Ce să mai găsescă din ei, praf și pulbere, spuse Eva Nada stergîndu-și o lacrimă, sau cine știe, sudoare, de pe fața ei neagră și lată.

— Se urcără în copac, soldatul era cu mult deasupra lor, era subțirel și sprinten și se cățăra foarte repede, ei erau mai greoi, gîfiau cățărindu-se din creangă în creangă, aceștia se loveau unele de altele înghetate, zăpada pe crengile care le atîngea soldatul le cădea lor în cap și în gură și cînd ajunseră foarte sus auziră cu mult deasupra lor glasul poruncitor al soldatului, „haideti odată, de ce v-ați oprit?”. Lor le înghetaseră miinile: nu mai puteau să se prîndă cu ele de crengi ca să se urce. „Cald trebuie să fie acolo, își spuseră ei”, privind vîlvătaia imensă a flăcărilor și începuseră să coboare lăsîndu-l pe soldat în vîrf al copacului, zadarnic acesta îl striga să vină după el, ei coborau și pe măsură ce se apropiau de pămînt se făcea tot mai cald, era căldura flăcărilor care îi umplu de bucurie și se apropiară de foc cu miinile întinse, așa cum te apropii de o sobă încînsă cînd intri într-o odaie lăsînd în urma ta gerul năprasnic de afară. Soldatul îi văzu din vîrf al copacului cum se apropiau de foc scoțînd țipete stridente de bucurie, îi văzu cum intră în foc cu miinile întinse înainte, ca într-o îmbrățișare și stînd acolo foarte sus, pe o cracă înghetată își mai aprinse o țigară.

Vandu intră în odaia gemenilor, patul lor dublu cu pături și cearceafurile murdare și mototolite era desfăcut de parcă ar aștepta pe cei doi să vină să se culce și încet, cu niște gesturi calme și măsurate, așternu pături mare și mițoasă deasupra cearceafului, acoperindu-le, adună păpușile din coșeni și cirpe cu care se jucau surdo-muții și care erau împănate peste tot prin odaie și le aruncă în foc, apoi deschise geamul, aerul rece de afară pătrunse în odaie în care de mult timp nu se mai deschisese niciun geam, proptit cu spatele de soba fierbinte Vandu simtea cum căldura sobei pătrunde în el și-și spuse în gînd: „Trebuie să pun în toate odăile sobe de teracotă, astea încălzesc bine” și cu cît se lîpea mai tare de sobă, cu atît tremura mai puternic de frig. Ieși din odaie, intră în sopron și își încărcă brațele cu lemne uscate, intră din nou în odaie și umplu bine soba. Auzi pocnetul plăcut al lemnelor, vîlvătaia flăcărilor și i se pără că cei doi sint acolo în sobă și se roagă de el să-i scoată afară. Bubuise atunci ușa de la sobă și flăcările jucășe ale focului se jurară un timp pe pereții murdari. Apoi focul se domoli, arzînd moșnit. În odaie continua să fie frig, pentru că uitase geamul deschis. Îndesă din nou soba cu lemne, uitînd să închidă geamul și neînțelegînd de ce odaia nu se încălzeste.

— Care-i femeia aia să stea cu Vandu, spuse Eva Nada, căuțînd cu un ac aproape invizibil așchia de lemn care îi intrase în palmă și strîmbîndu-se de durere. Numai dacă își aduce una din alt sat.

— N-am mari pretenții, spuse Vandu uitîndu-se pe fereastră, și arătînd privirea gemenii. Copiii mi-au murit, poate că ai auzit, am și eu trebuință de cineva pe lîngă casă. Rău n-am să mă port, spuse el, nu-s iute la mîinle de felul meu.

— Eu n-as sta cu el doamnă, să știu că mor de foame niciun ceas. Om mai cîinos ca ăsta nici că există spuse Eva Nada.

— Poate că știți că am adunat și eu ceva avere, spuse Vandu. N-ai s-o duci greu la mine adăuga el. Că de săracă văd că ești săracă. Dacă băieții și-a murit pe front nu te descurci singură.

— Am văzut-o cum să n-o vad. N-am mai văzut om să vorbească ca ea: „Am fost la țiu, atîta am ris”. Așa o fi vorba în satul ei, nu-e ea de vină.

— Ce zici de taurul ăsta, întreabă mama.

— Doamnă, da ce umăroi v-o putut pune, se miră Eva Nada.

— Așa se poartă umerii acum, spuse mama. Drept și cu foarte multă vătă.

— Să lasi ferestrele mult timp deschise, spuse Vandu. Să iasă din ținele ăsta din casă.

— Care miros? întrebă femeia.

— Miroase a aer stătut. La noi nu s-au prea deschis ferestrele, spuse Vandu.

Surdo-muții aveau un anumit miros al lor, și lui i se pără că mirosul acesta intrase atît de adînc prin urechile și în lucruri încît de cite ori intra în odăie se izbea ca de un lucru neplăcut. Mirosul ăsta îl scotea din sărite. De parcă gemenii erau undeva zidiți în pereții casei și putezînd acolo împuțeau toată casa. Ușurarea pe care o simțise prin dispariția lor neașteptată în flăcări era umbrită de persistența acelu miros care îl obliga parcă la niște remuscări pe care se simțise incapabil să le aibă.

gemenii

de Sorin Titel

ar fi furat un car cu fin de la fratele lui. Și a umplu caru atît de tare, că pe drum înu a început să curgă din car. Și drumu ăsta alb pe care îl vedem noi noaptea, cîci ar fi finu furat de omu aia de la fratele lui. Aia ar fi urma.

— Așa o fi, spuse mama. Povestile astea din bătrîni sint toate adevărate.

— Da mult fin o fi fost în caru aia doamnă, că a umplu ceru, spuse cu mirare Eva Nada căscînd gura ei mare și stîrbă spre cerul plin cu stele.

— Miroase a ars, spuse mama. Ceva a ars da nu știu ce, mai spuse ea, și se ridică de pe scaun.

— Rîntășu doamnă, spuse Eva Nada. Nu simțiți că miroase a rîntășu?

— E adevărat, întreabă mama că Vandu își însoară surdo-muții că și-a găsit două refugiate, aproape moarte de foame, le-a adus în casă și de Sfîntă Mărie vrea să le aducă la primărie să le facă forme în lege? Numai nuntă la biserică nu face. Așa am auzit.

— Da, spuse Eva Nada, toată lumea știe asta, numai dv. abia acum ați aflat. Le-a adus în casă și le-a dat la fiecare cite o mașină de cusut și patuzeci de metri de pinză albă, extra, de dinainte de război. Cîi e ziua de lungă refugiatele stau la rufăria și țacănesc, fac izmene și cămăși pentru surdo-muții, să aibe pe o viață, iar surdo-muții stau lîngă ele și le cîntă, ca să nu le fie urît, din viorile alea cu corzile rupte.

— E adevărat, întreabă mama în vreme ce-i pune tatei gălăstie cu griș în farfurie, că una din refugiate a fugit și nu se știe cum ar fi luat și mașina de cusut cu ea, noaptea trecută și pe muți, ca să nu se trezească, cîci i-ar fi legat de mîini și de picioare pe amîndoi cu fișii din pinza dată ca să le facă lor cămăși și izmene.

— De aia nu știți, spuse Eva Nada mestețînd gălăstie cu griș, că muții acum se bat pentru mînera care a rămas, fiecare o vrea pentru el, nici unul nu vrea să renunțe. Știi că-au ajuns să-și spargă capul unul altuia cu viorile, că nu știe Vandu cum să-i împace.

— Am auzit, spuse mama în timp ce gusta supa ca să vadă dacă e destul de sărată, că cea care a plecat, ar fi luat cu ea toate cămășile și izmenele cusute. Ceea ce inseamnă că n-a plecat singură ci cu unul care ar fi avut mare nevoie se vede de rufăria aia.

— Și pe cea rămasă, spuse Eva Nada, Vandu cîci ar fi învuiat-o în casă și l-ar fi pus pe moș Poldy, bețivanu, de planton în fața ușii cu o sticlă cu țuică înaintea lui ca să nu fugă. Și muții cîci acum nu mai au nici o coardă la viorile alea, că tot băîndu-se între ei au reușit să le rupă toate corzile și că în locul lor ar fi legat niște brăncinare, dar pentru ei sint bune și alea că de auzit, scriștie sau nu vioara, ei tot nu au cum să audă.

— Au ieșit și multe vorbe, spuse mama. Cine știe ce și cum din toate astea, ori fi adevărate.

— Și într-o zi Vandu le luă viorile, le ascuse lîngă cea de a treia mașină de cusut, care zăcea încă în grajd acoperită cu fin, îi pără rău să le arunce, bineînțeles după ce le rupse corzile făcute din brăncinari de la izmenele gemenilor și numai după aia observă, într-o după amiază în care rămase vreme mai îndelungată lîngă femeia care oosea liniștită, tăcută, că măsura izmenelor și cămășilor cusute era alta decît cea a gemenilor lui, și anume cămășile erau mult prea strîmte ca să încapă în ele vrenul din burduhanosii săi băieți, în ciuda faptului că o vedea măsurîndu cu atenție tot timpul și într-una din nopți, în care se duse la alta oră însă decît cea obișnuită, să-și vadă mașina de cusut, lîngă mașină, în staul acolo unde altădată, înainte de război, se hrănea o întreagă herghelie de cai, văzu două trupuri goale, mai bine zis văzu doar trupul subțire, miădios al bărbatului, pe femee ghicînd-o după soapele ei dragăstose și nu-i fu greu să-și dea seama pentru cine erau croite toate cămășile și izmenele alea și se îndreptă cu pas: repezi, împletîndu-se de prea multă grabă spre odă, intră înăuntru, închise ușă răsucînd cheia de două ori în urma lui și intră în camera în care dormeau gemenii, amîndoi într-un pat, pe spate, cu gura larg deschisă, sforîind paternic, cel din stînga, mai subțire, cel din dreapta mai gros, în odaia în care, în mijlocul ei, zăcea mașina de cusut, iar jur împrejur, răsîpînd peste tot, cămășile și izmenele albe, cusute de cele două femei, pe măsura altar bărbatului decît cea a copililor lui, privi cămășile acelea din pinză groasă, fără să simtă însă vreo aversune împotriva femeilor care le cususeră cu multă mîngă și cine știe, poate chiar cu dragoste, simțînd însă în același timp cum îi urcă în piept, înăbușîndu-l aproape, o nefericitură aia împotriva celor doi idioți care dormeau nepăsători și îndobitociți unul lîngă altul, sforîind cînd subțire cînd gros, crăcănaiți și obsceni. Începu atunci să-i injurie cu glas tare îl scupă adunîndu-și cu multă grijă flegma în gură, trase de amîndoi ca să-i trezească și aceștia, speriați, smulși pe neașteptate din somnul lor dulce, începură să urle și să plîngă, ceea ce însă îl infurcă mai tare și atunci îl lovi în neștre cu izmenele acelea din pinză groasă, țesute în casă, pînă

îndeminare cureaui, catarama se înșepense și cu greu reuși s-o desfăcă, apoi își lăsă mantaua pe care o împătură cu multă grijă și o așeză deasupra beretei, tot la rădăcina copacului care era un prun strîjit, pe jumătate uscat; și pe care atunci cînd soldățul îl atîșne din greșală se scutură de zăpadă, pentru ca era iarnă și nungea cu niște fulgi rari, foarte rari, dar peste noapte căzuse probabil zăpadă abundentă, pentru că mormintele și crucile putred de iernu erau acoperite toate cu cusme țugălate de ninsoare, și după ce-și lăsă mantaua cu acele-și gesturi măsurate, aproape solemne, sau mai degrabă indiferente, sau cine știe, poate cu o menșă oboșală, soldățul își lăsă și pantalonii și rămase numai în izmene și atunci începu să tremure de frig, dinții îi clăntăneau în gură și se învîrte la față și atunci începu să se grăbească, își scoase repede și haina fără să se desfăcă la nasturi, cu un gest repetit și brutal, încît nasturii începuseră să-i sară în toate părțile și rămase doar în cămașă și izmene, dîrdînd de frig.

— Săracii părinții lui, spuse Eva Nada, suflîndu-și nasul cu mîna pe care și-o șterse după aceia de poala cămăși.

— Era foarte tînr, spuse mama. Aproape copil. N-au găsit niciun act la el, adăuga ea, așa că n-au avut cum să-l identifice. Și înghemîndu-se unul în altul de frică, gemenii începuseră să scoată sunete nearticulate de spaimă în vreme ce zidul bisericii începu să se scorojească și vîlvătaia să se desprîndă acoperîndu-i pe cei doi de un praf subțire și alb, praf care aproape că-i orbi, apoi creanga aceia, de care atîrna trupul firav al băiatului îi fascina în așa măsură, legănarea ei domoală, încît nu mai avură ochi decît pentru pendularea aceia, în stînga, în dreapta și iar în stînga, aplicîndu-se tot mai jos încît picioarele desulțe și învîrșite de frig ale soldățelului atîngeau zăpada pufoasă, mîturînd-o ușor, lăsînd două dungă: ușor, dar, un fel de linii subțiri și paralele desenate de degetele picioarelor. Și după ce-l îngrorăpă, fără preot însă, fără să-l plîngă nimeni, sau aproape nimeni, pentru că o babă sau două din sat tot vărsăru cite o lacrimă, gemenii continuară să vină pe furîș în cîmîrit, își cărără două pietroaie mari care serveau drept: prispă a bisericii pînă în preajma mormîntului reavînu, singurul pătrat întunecat de pămînt, pentru că de la inormîntarea soldățelului

nu mai căzuse ninsoare și stînd fiecare pe pietroaiul lui priveau în neștre mormîntul, stîmțînd mirosul zăpezii și cel de pămînt răcolit. Intr-una din zile furară în mare tăină floricelele acelea din hîrtie creponată — hîrtia fusese rosie dar timpul o decolorase de tot, era aproape albă, în ea cu niște inimioare subțiri roșii și cu căcăreza muștelor și florile acelea le puseră ei pe mormîntul proaspăt și stăteau pe pietroaiele acelea pînă le îngheta fundul și li se lîpea de piatra care, aburită de trupul lor, prindea o poșgîție subțire de gheață, și se lăsa seara, răsărea luna, o lună subțire ca o secură, și intră-una din nopți lor li se pără că aud ceva mîncîndu-se în mormînt și atunci fugiră amîndoi, luară hîrtele care era ascuns undeva în altar și pe care îl foloseau îngrijorii ca să facă pîrtie în zăpadă pentru credincioși cînd aceștia erau prea mare, mare, și începuseră să înlăture pămîntul.

Desene de DINU PETRESCU

Ion Sofia Manolescu

Venețiană

Ajuns pe tărîmul cu o altă răsfrîngere decît aceea a transparentelor abisale prin soții privilegiați eternității, mihi încerc retina cu o vedere posibilă învătăit de timp pe legendele apelor

Izolată de enigma păstrată în nuanțe îmi apropii o melodie de aur adărit s-o plîng pe-o gondola înflorită de seară adusă pînă la moartea mea s-o Veneției care m-a așteptat să murim împreună

Nedumerit de clipa cuprinsă în estoz mă voi trezi din răsfrîngerea lentă lîngă unda care îmi va smulge vîșla înainte de a-mi întoarce surusul cu sufletul agatat de lacrima morții

Peisaj de iarnă

Congelați în poșgîta albă a iernii copacii înghetate dansînd în vîlvătaie Sunetele înghetate prin crengile negre se sfîrșeau în neliniști ca elitrele arse

Lumina crescînd din emulsii lactee se roteau-n curcubeu de evantai saline și eu șingheram în lăncii de nichel perforînd în adînc un cîntec telunc

Cînd va începe luga umbrelor danărene pînă la hatarul nopților alunate pentru frumusețea poezimelor mele numai zăpezile miinilor tale vor ninge

Olga Neagu

Crește arșița-n pietre

Am coborît cu pieptul în iărînă Să pot auzi, vara, Cum crește arșița-n pietre, Cum alegoră puili de rădăcină Sub pămînt capacii ar se soarbă Pe noi.

Și ori să le sîngeriza crengile de bucurie, Mîne teamă să mai cobor La umbră de uam! Să mai merg? Unde? Să cumpăr nori negri Din vrea scorbuto... Și pe ploa de-a latul Zborului de pasăre, Perpendicular pe crengile mestecenilor Lîzii,

Ce ne urmăresc să ne bea, Și am să aud luga păstorilor Prîși de ploaie Și gîștii flului care placose Triș între izvor și-acum revine Și scîrțîit cumpenei Care-o înnuguiri În vîrf! Picioarii înțipi în pămînt, Femeile invată despre nasterea Cea de-a doua Iar letele roșesc și nu scapă nimic Din cea ce se zice În seara asta înguncheată O coruță cu oicare alta, Dar pînă cu timp Și pe deasupra două miini de fin (Ca să nu stîrînească lumea) Trece încet spre pădurea umedă Cu vîrurile lînze de lună Și dispăre.

A mai trecut a ploaie, Ne-am mai trecut pușin...

George Virgil Stoenscu

Insemn

Limpezită privirea ardea, Lumina umbrei împlinea cîntare Firavolei povari dintr-o perdea Nescolînd durerea din mirare.

Acesta este drumul umirii ce-a apus Se mai simtea aievea un fluturaș galben Durerii din cîmpie și muntelui supus Lămie triumfală pe scutul unul galben.

Sfinxul vocalelor

Pe cer nu mai trec păsări ci gîndurile-n hohot Mă-osud-o umbră albă sub truntea ce-nsenină, Un labirint de cercuri mă biciuiește-n tropot Cînd neaua pleoapei arde lumina pe lumină.

În piramida scursă din Ochiul-hadramante La veghea neștiută să nu greșească blind, Un lăraș trezare în vis pe diamante Și-n cupele bizare sorb silenții toți pe rînd.

Iar peste tot pupila — o noapte-n zori de zi Înfern vocalic aievea un fluturaș galben, Pe rîul unui semn osînda mă găzi Cu vorba ne-ncepută nisipurilor grele.

199661

asa cum se intimpla intotdeauna cind „vorbea” cu muții. Abia după ce ieșiră din micul orașel, Vandu îi dădu vioara înapoi gemenului de la care o luase și atunci amîndoi surdo-muții fură cuprinsi de o frenezie și o bucurie fără seamăn, pentru că la fel ca animalele, ei simțeau satisfacția lui Vandu, tatăl lor mult iubit, care se întorcea acasă om bogat, bucuria molipsitoare a acestuia deveni propria lor bucurie. Începură să scriștie la vioară, realizînd un fel de concert straniu, în vreme ce drumul se întindea pustiu înaintea lor, cu ciresii sălbatici înfloriți de o parte și alta a lui, cu un cer deasupra lor, spuzit de stele, înșoșîndu-și „cîntecul” cu un fel de sunete nearticulate care lezeau din cînd în cînd din gîtlejurile lor necuvîntătoare.

— Vai doamnă, spuse Eva Nada, ne-am dat cu vorba și am uitat să mă pun lemne pe foc, s-o fi stîns focu

Drumul era pustiu, surdo-muții cîntau la vioară de mama focului, iar cînd ajunseră în dreptul casei aiea dărăpănate, pe jumătate prăbușită la pămînt, așezată lîngă un cires sălbatic urias, încercară de floare, cerul se limpeză ca lumea, norii aceia primăvărațeci care îl acoperiseră pînă atunci trăgîndu-se într-o parte a lui, lăsînd să se vadă luna, o lună mare și albă, a cărei lumină blindă făcu dintr-o dată ca floarea ciresilor să strălucească fosforescent și albăstriu în transparenta plină de fosfoare și licurici a nopții, și cum era tocmai noaptea de Inviere pe dealurile care se zăreau dincolo de „Casa galbenă”, dincolo de întinderile de pămînt cu griu abia răsărit, sau cu arătura nedezghețată de-a binele în străfunduri, se vedeau aprinse lumini pilpitoare în vîntulețul de primăvară, acolo era cîmîritul de la Temerești cu luminării la fiecare mormînt, așa cum se obișnuiește în noaptea de Paști și deodată peste luminările acelea nemiscate, altele, o susedenie de luminări mișcătoare, cel care se întorceau de la „Inviere” năpădîteră cîmîritul și abia atunci Vandu și surdo-muții auziră bătăile de clopot revărsîndu-se în liniște fosfoitoare din jur și muții priviră stelele de pe cer și începură să se bucură și să bată din palme — sus stele, jos stele — în vreme ce mașinile de cusut furate de la Müller se loveau unele de altele, zdrengănînd tot timpul și Vandu dădu bici calilor nerăbdător să ajungă cit mai repede acasă, să ascundă undeva în grajd mașinile furate, o adevărată avere, stringînd la piept cutiuța cu bijuterii, inele, brățări și cercei de aur, tot ce aștinse Müller într-o viață întreagă, Müller care la ceasu ăsta zace cu dinții sparti, trupul plin de vîntăși într-o pivniță a poliției și cărătu

Despre aplauze

Fapta scrierii cronici de teatru este, în general, compromisă, fenomenul petrecându-se în timp și tmeinic...

De multe ori — țineți minte ce vă spun — spectatori aplaudă de jena. Cât despre autor, chiar dacă e din întâmplare în viață...

MUZICA

Așteptam...

Așteptam de mult o carte de sinteză asupra lui Enescu. Iată-o, în fine, sub înfățișarea frumoasei monografii...

Ion BAIEȘU

arte

ARTE PLASTICE

Salonul municipal

S-au emis întotdeauna, pe marginea expozițiilor de amplasare, unele critici exclusive. S-a constatat, în raport cu evoluția...

SPORT

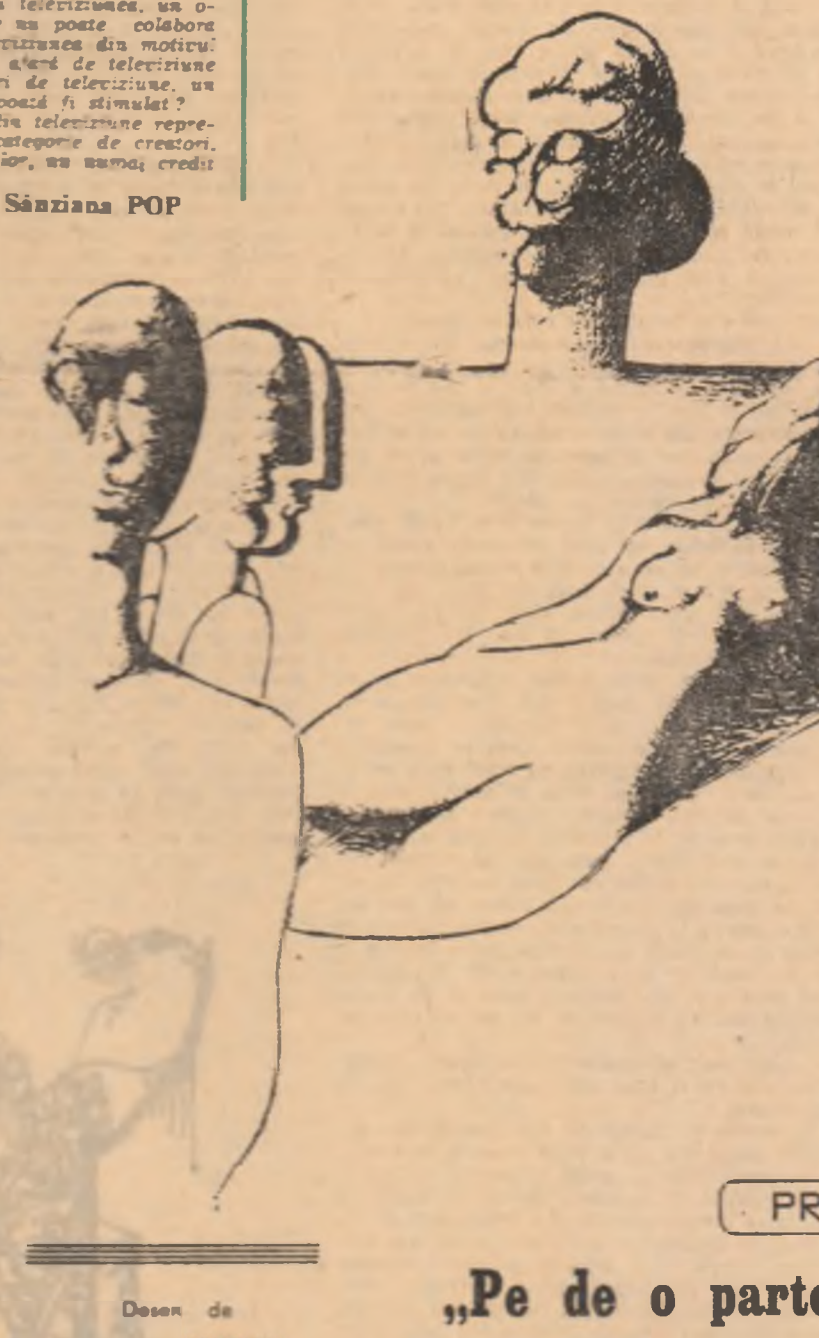
Stilul silențios

La Federația de Fotbal s-a introdus un nou stil de viață: stilul silențios. Fără tam-tam, fără explicații, doar...

Unchiul Vania

Intr-o perspectivă foarte severă, singura perspectivă pe care un regizor de talia lui Koncalovski o impune...

luzind chipul ei enigmatic, prelucrat. Tehnica lui de „artificializare” — nădăduiesc că se înțelege exact lumina în care...

Grigore HAGIU TASCU GEORGHIU

arte

PRETEXTE

„Pe de o parte, pe de altă parte”

Lozincard al unei experiențe depășite, care subiește încă în automatismul vorbirii. Sintaxi care discută...

CENACLU

nicolae breb popescu

Către Procust

Cind cade-o stea, o frunză, ori un cap,
Cind visul se desprinde cu-n urlet de putere
Și moartea lasă-o urmă de liră pe ceareaf
Te-nchipui printre-n toaga măsurii efemere.

Stafia la pierdut de-a lungul ființei noastre,
Doarme adinc pe-un jilț din lacode și chei
Ridică-te! Ia patul, și-l pune ca pe-o șă
Pe crupa deșelată a scunzilor jokey.

Redă-ne frica pură de partea nevăzută
A cărții care-n falduri își ține sumbri clești.
Retează-ne din sold genunchii grei de
Îndeasă-ne-n giganții pe care-i călărești.

De fac o cruce strîmbă cu umbra mea, dă-i
Și trupul mi-l întinde pe scînduri cît mai bine;
Ce-i de prisos, să cadă, este prețuit
Ruginii c-am crescut mult mai înalt ca mine.

Cimitirul de fildeş

Eu lanțuri am purtat, de bambus, pe grumaz
Prin lăsarintul care l-a lustruit căldura
Și-n care-am fost cetate poporului piitc
Și-am măsurat cu pasul și dragostea și ura,

Ținutului în care m-am refuzat drept rege;
Încet de-un glonț am fost rînit, întâmplător.
Încep să caut drumul cel fără nici o lege
Pe care și tiritul este un fel de zbor.

El nu există, ochii înaintea mi-l așează,
Ce-și uită-n arciul aforă cu putere;
Și văd pe el o urmă, care mi-a fost o mamă
Și văd pe el o frunză, care mi-a fost durere.

Și văd pe el o urmă, care mi-a fost durere.
Și văd pe el o urmă, care mi-a fost durere.

Sînt istovit, privirea se întunecă a moarte,
Țin pleoapele cu colții, să nu sfîrșească
Și colții mei prind aripi și unul cite unul...
Și colții mei prind aripi și unul cite unul...

Cinegetică

E timpul animalelor să se iubească...
Pe facuri nuptiale în grolele de piatră;
Cît cîinii umblă surzi cu armele în dinții
Și vinătorii-n imnul minciunilor se latră.

Cel ce vine lupi, ca lupul urlă-n somn,
Ca vulpea unu-n crimă își potrivește pasul;
Măitașilor pe urme li se asmută cornul
Ce le-nfierbîntă carnea și le castrează glasul.

Acasă din perete, din laveti și din cuie
Blana de urs se smulge grolele ca un nor
Și sfîșie-o femeie cu-o blîndă molicune,
Amestecînd cu sînge un tulburare amor

E timpul animalelor să se iubească:
Cîrind capcana pe cîmo vor răsări
Și stelele de plumb vor nădăci pe blana
Pe care vinătorii, sătui, se vor iubi

Oedip

Cîndva păstor de marmoră și nimfe-aș fi avut
Un frate cu ochi vitreji și mult mai blînd ca
Mina;
M-ar fi ucis c-o floare virgină într-o noapte
Schimbînd iubirea mea în moarte, deci în
bîne.

Dar ura nu alege, cum nu poți să alegi
Dintr-un ghetar cărunte flori de gheață;
Nici sarea care-o poartă, la circ cînd face
Lacrima ta, de-a ploapei spate de piatră.

Eu sînt păcatul tău născut spre a nu-l ști
Un trup cu sînge palid, balbărescînd cuvinte;
Uu fel de fum ca-ți pune-n ramă chipul
Și-l vîrșă în oglinda ce-ți doarme dinainte.

Cît clătîreaa fîmplei mi-e cer de catedrală,
În care tapii negri ispoșitori se-nchină
Și care cu doar vîna de-a fi mai bîrci la
coarne
Decît bătrînii zei cu aripi de găină...

Cel care poartă-n mine sfîrșitul lui e unul
Și-acelasi cu-nceputul pe care-l ispoșește;
Cu viermele cu aripi e unul în culoarea
Și-aroma florii, care trăind, o vestește.

La un trecut

La un trecut, inelul scîlpea mărunt cu ură
Semn tănuit că mină-n uitare îl scufundă.
Ca tot ce pierde-o lume prin alia, și măsura
De-a fi în fiecare scrumînd îl face undă.

Stăruitor ca somnul, nestrămutat ca gîndul;
(Un miez de piatră rară ce-n pulberi nu se
curmă).

Rivnit de trupul tău, l-am părăsit umplîndu-l
Ca fătul orb un pintec fără urmă.

Ce talger să alegem? cînd nesimțînd povară,
Iubirea de o parte înaltă un fruct amar,
(Pe care o dulce limbă de șarpe îl măsoară).

Și dincolo, virtutea din vorbe se strecoară,
În amintirea care-i o piatră de hotar,
La gîtul unei zile de-înc, în calendar.

Semănătorul

Lui TUDOR ARGHEZI

Cu grebla lui de rouă și traista dinainte
Semănătorul brazdei de flori prinde cuvinte
Din haos mișcă bratul și pana funerară
Pe pergamentul sacru al pietrelor de moară.

Ca nufărul în miez de jale-al unei ape
Lumina umbrei duse ne stăruie sub pleoape;
Și n marginea părăsi și a lutului vorbit
Ne face semn cu ochiul lăuntric înflorit.

Ca pasărea ce naltă în oul strîmt lumina
Din rădăcini în candelă l a ridicat grădina,
Cînd prins de veșnicie se frînce ca o glugă
Pe muguri, să nu i strîngă cu ultima lui rugă.

Marti, 11 ianuarie, ora 18,00

Cum a fost

Foarte agitată ultima ședință a
Cenacului, asistență mai numeroasă
ca oricînd (cifra pe care am putea-o
da devine o adevărată metaforă),
măsurile organizatorice mai restric-
tivate: fumatul cu desăvîrșire inter-
zis, o mișcare de aparentă dezbinare
între posesorii de scaune și cei ce
asistă în picioare, radiodifuziunea
pregătită cu magnetofonul în
cîștile; în sfîrșit, vocea prozatorului
Oprea Georgescu. Acesta citește
două proze scurte, jumătate parodice,
jumătate serioase, pe care comen-
tatorii sînt înclinați să le socotească
la început drept simple încercări
nereușite de compuneri umoristice.
I se reproșează lipsa îndemnării
stilistice, precum și facilitatea
alarmanță cu care investeste
proza de false simboluri, unele din-
tre acestea ajungînd să fie, mai ales
în interpretări episodice, de-a dreptul
hilare. Începînd însă cu Sânziana
Pop, D. Tepeș, apoi cu Alexandru
George, scrierile devin mai favorabile
lui Oprea Georgescu, pentru ca Ion
Papuc să sfîrșească prin a găsi câteva
posibile linii de forță ale acestor proze.
După o serie de controverse ca-
re-și dispută încă multă vreme spa-
țiul sălii, se încheie „cea mai lungă
discuție despre proză”, fără ca a-
ceasta să-l convingă însă definitiv și
pe Adrian Păunescu de utilitatea ci-
tirii cu orice preț a prozei într-un
cenacul. Urmează lectura poeziilor
lui Nicolae Breb Popescu și ale lui
Theodor Vasilescu, poezii ploieșteni
diferenți în manieră, dar destul de
asemănători în fața unor pericole
comune. Primul scrie o poemă me-
trică, sufocată de aglomerări pro-
zodice, o poezie ce se cere decla-
mată, și care este de fapt declamată
imperial, într-unînd în egală măsură
aprobări cît și rețineri ale opinen-
lor. Se consideră că mai ales înde-
mînarea și un suflu alert vor sus-
ține în viitor evoluția acestui autor
talentat. Poezia lui Vasilescu este
mai aerisită, ea surprinde mai plă-
cut prin interesante asociații, cu
locate că în maniera autorului tre-
nează deocamdată câteva automa-
tisme care fac să scadă valoarea
textului. Ceea ce le este iarăși co-
mun, spune Dinu Flămînd este
lipsa de adevărate obsesii artistice,
expresie a unei suficiențe de cul-
tură poetică. Această afirmație pare

a fi contrazisă, indirect, de curîn-
tul ulterior al unui vorbitor, care îi
compară pe cei doi cu fericii poezii
anglo-saxoni Saint-John Perse și
„Karl Samberg”. După o chemare
la rigoare și la „teoria literaturii”,
lansată emotor de Alexandru Papi-
lian a doua treime a serii se în-
cheie cu noi propuneri organizato-
rice și cu o nouă pauză. Fără să fi
fost întilnită nici la Sburătorul, nici
la Grupul '47, a fost adoptată ideea că
cel care se ridică de pe scaun să
vorbească, trebuie să strălucească
de acum încolo, măcar atît cît să-și
poată recîștiga locul pe scaun. Căci
acest scaun devine pasibil dacă po-
sesorul său monologhează aberant, și
poate fi preluat, poate chiar la in-
finiit, de către un altul.
Așteptat cu deosebită nerăbdare,
în încheierea ședinței, poetul Ioan
Alexandru oferă asistenței un ciclu
impressionant de imnuri ale întoar-
cerii, o poezie orfică, oficiată cu
gravitate, care ține sub puterea ei
întreaga sală, și care este aplaudată
dintr-o mare spontaneitate comună
tuturor. Asemeni lui Marin Preda,
Eugen Iebeleanu, Nina Cassian ș.a.,
Ioan Alexandru a acceptat, ba mai
mult, a dorit cu de la sine pornire
să citească în acest cenacul de vechi
și de noi consacrați, poemele cu-
getărilor sale din străinătate. I-am
mulțumit și îi mulțumim!

CRONICAR

Cerul instelat

Să ascuți vocea unui poet, un poet dintre aceia
care-și scriu fiecare poem de parcă l-ar scrie pe cel
din urmă, adică fiecare poem este un rămas bun și
un cîntec de lebdă, aceasta înseamnă să ascuți: cum
îți bate destinul la ușă. Ești pregătit pentru marea
călătorie? Oare sufletul tăcînd prin galeriile obscure
ale memoriei a-găsit-oalea împăcării cu sine și poate
străluci în prezentă? Căci poetul este un drum și
drumul călătoriei ne aduce revelația propriului nostru
chip în ceea ce are el mai adînc și invulnerabil. Cu
bucurie și speranță trebuie să-l întîmpini și să-l as-
culți pe poet căci el este revelația drumului spre rădă-
cina lumii și care singură poate da sensul adevărat al
vieții: supraviețuirea.

Să poți spune cînd îți bate destinul la ușă: „Cerul
Instelat deasupra mea și legea morală în mine”. Să-ți
purifici inima și gîndul de teroarea accidentului, de
sfîșierile iluzorii ale unei existențe prea grabite ca
să-și mai poată asculta în reculegere vocea esențială.
Să renunți la orgoliu fără a face din aceasta un or-
goliu și mai mare. Să ascuți vocea poetului ca pe
clopotul unui templu înălțat din cuvintele salvate de
la ruină: aceste cuvinte se vor lumina iarăși de în-
telul lor primordial, și vor redeveni cuvînt, amintî-
du-ți cine ești tu și care este poporul tău, de unde vii
și încotro îți îndrepti pașii.

Să poți spune cînd îți bate poetul la ușă: „Cerul
instelat deasupra mea și legea morală în mine”. Fără
o mare credință nu se poate face o operă mare. Opera
cea mai de seamă a poetului este cultivarea limbii și
spiritului neamului său, el păstrează Marea Sigiliu al
cetății în care trăiește. Un popor fără poezii ar fi un
popor mut. Popoarele vorbesc limba poeziilor de care
au avut parte; ele sînt, într-un fel, opera poezilor pe
care l-au născut.

Să poți spune cînd îți bate destinul la ușă: „Cerul
instelat deasupra mea și legea morală în mine”. Ca
păstrător al cuvîntului Cetății sale, poetul este și des-
tinul acelei cetăți. Dacă sensul adevărat al vieții este
supraviețuirea iar aceasta nu e posibilă în afara cuvî-
ntului, poetul duce cu sine marea șansă de supraviețuire
a neamului. El este o rădăcină adîncă și invulnerabilă
din care popoarele își trag puteri să-și facă istoria.

Să poți spune cînd îți bate poetul la ușă: „Cerul
Instelat deasupra mea și legea morală în mine”.

Dan LAURENȚIU

petre dan lazăr

Rege dac

Din scriinul amintirilor barbare
Păstrîz armura cu vizor îngust
Și imnul tors pe drum serpat de care,
Să-l cînt la joc din frunză de arbut.

Și mă cuprinde surd un dor ecvestru
Să mă cîștig o cursă la polou,
Să port un cal sălbatic în buștru,
La fluvii grav să-mi aflui un ecou.

La guri de serpi stau jertfă minere Ane,
Cu sterp venin să-mi ardă viu pe os
Un trup brăzdat de legiuni romane,
Dac să mă vindec, rege dac, bărbos,

Melci în golf

Iubito, curge vîntul printre flori de iască
E toamnă-n plîng la vie blestemînd aiurea,
Prelung îmi latră-n os de nuc jertfii securea
Cînd vrăbii greur își alină cuib să se iubească.

Iubito, curge vîntul printre scoici mărunte;
Văd fluvii cum ridică brațele confuze
La țărml populat în scîrbă de meduze
Visînd în leul paștilor cu ochi în frunte.

Iubito, curge viota printre serpi la pîndă,
Clovnul se agită clăsidra să-mi răstoarne
Cum vîntul, vîntul, viota, apă curg prin carne
Pescarii, melci în golf au început să vîndă.

Poezie și utopie

Desene de DANIEL TOLCIU

Pare oricînd posibilă o comparație
între utopie și poezie, prin numirea
la împlinire a resurselor de poezie
pe care le conține utopia, însă tre-
buie să instituiem un criteriu res-
trictiv. Ca mecanisme ale ficțiunii,
utopia și poezia își unesc drumurile
pe o lungă durată, pentru explora-
rea unui spațiu necunoscut, cu toate
că la un moment dat ele trebuie să se
despartă. Urmărind corelația între
marea extensivă a utopiei și marea
rețesă a discursului poetic, putem
să afirmăm că utopia și poezia sunt
ceea ce marele așteptat și o concrete-
te înțeleg.

Am făcut această spegerie pentru
a urmări următoarea idee: sînt u-
topia, cît și poezia, au o logică ce
tine de unitatea internă. În rapor-
tările dintre aceste două sînt și u-
topia și poezia, poezia poate fi, mai
mult decît logică, cum este utopia,
chiar a-logică cu condiția, însă a
respectării unei coerențe interne. Se
va putea spune că plasarea unui
utopii, ale „Utopiei” lui Thomas
Morus de pildă, în un caracter mult
prea schematic pentru a fi com-
parată cu structurile poemului. Este a-
decatat, însă noul ne place să re-
vedem poezia — „poemul” cum îl nu-
mește Wellek din spirit de opera-
tivate — în complexitatea ei care
și-a asimilat deja construcția. Com-
parația cu utopia este de natură
tocmai să ne restituie, în mod oar-
becum forțat, dar util, un mecanism
subsumat al acestui poem. Să com-
param opera lui Morus cu „Divina
Comedie” dintr-o asemenea vizu-
ne arhitectonică. Există în ambele
o poezie a enormului, o poezie a „hăr-
tilor”, există o anumită individuali-
tate a mecanismelor de construcție,
și aceasta este evidentă mai ales
prin arhitectonica infernului. Dar
după ce scheletul arhitectonic se
umple de carnația poeziei, în utopie
se păstrează aceeași concepție edi-
tă, supusă unui util ideal, pe cîtă
vreme înfernului, în utopia este mai
bogată de o poezie stihială. Poemul
și-a asumat osmotic arhitectonica
faceste este un gest care în realitate
nu poate fi detasat cum s-a făcut
aici), pe cîtă vreme în utopie evi-
dențăm arhitectonica arhitectonica
arhitectonica este o necesitate. Căci u-
topia începe și sfîrșește ca un elo-
giu al armoniei. Poemul, literatura
în general, nu fac decît întîmplător
acest elogiu, ele arînd posibilitatea
să existe și prin alfel de structuri,
decît cele armonice. Dacă utopia
și ea o poezie a enormului, aceasta
este o revelație ulterioară, căci u-
topia trebuie să rămîne ce este: o
schemă utopică.

Ne vom apropia și mai mult de
scopul acestei comparații păgînd
construcția, pentru a cîștiga o
treaptă superioară de abstracție.
Utopia eliberează imaginația, prin
caracterul ei larg deschis, larg pre-
dispus, iar această acțiune este o
„utopizare” a realului.

Pornim în căutarea spațiilor ne-
cunoscute numai cu această expe-
riență a realului, un real utopic,
ales din noțiuni utopice. În aventura
imaginației, utopia își adună foarte
concret și foarte logic, o sumă de e-
lemente din care în final își va al-
cătuși construcția logică, chiar dacă
ea pare din exterior illogică. Poemul
nu are aceeași prudențe selective,
drumurile poemului prin necunoscut
sînt mai anarhice. Dar și el por-
nește cu memoria unui real utopizat,
căci misiunea sa este cel mult aceea
de a sugera o demonstrație. Imagi-
nația utopiei se relevă în cele din
urmă ca fiind absurdă, pe cîtă vreme
poemul, după traversarea absurd-
ului, are șansa de a cîștiga din
nou un real deus. Pentru poem, u-
topia este numai declamatorie de
imaginație, așemni mescolinei, dro-
gul care declanșează imaginația lui
Michaux.

Ultimile posibilități de abstracți-
zare ale utopiei sînt de sfera ei de
adjectivare, atît cît utopia poate nu-
mi lucruri despre care spunem că
sînt utopice. Dacă ea încearcă să
numească și poemul prin adjectiva-
re, vedem că nu îl poate cuprinde.
A afirma despre poem că este u-
topic, înseamnă a numi doar o tră-
sătură a acestuia, poate nici una
esențială. Putem spune că „despăr-
tîndu-se de utopie, poemul îi că-
teste acestuia un tribut de adiectiva-
rare.”

Dinu FLĂMÂND

teodor vasilache

șapte elegii

Colegilor mei morți de care îmi aduc
aminte, cît și celor vii acoperiți de u-
tarea mea ca de o iarbă adevărată,
din clipa cînd am început să ne deo-
sehim pînă la limita morții. Tutar
despărțirilor cărora am supraviețuit.

1. Memento

Mai ridicată marea ca o turlă
și voi — înecați pînă la linia gurii
colegii mei, înalțatori fixați ca niște geamanduri
în marea relativă;
vacanța în care ați rămas prin eclipsă totală
pentru ca apa să fie mai limpede cu un fir.

Am fost împreună în larg cîteva jumătăți de zile,
pînă cînd am rămas singur
și obosit de o mai gînd în trupul meu plutitor,
în această carne înăfînd atropă
de-un răsărit de fată depărtat...

Pentru voi discreții mei colegi
(morți în virful picioarelor)
lemindu-vă să vă găniți cu-n chiot
fărul rîrit din ochii celorlalți,
acum pivoti ai morții
de care aceasta-și leagă hula
în zilele cînd se împarte vîntul la corăbii
atît de drept
că nu mai rămîne nimic pentru valuri;

Și vouă prietenilor mei urlînd
loviji de lumină la rădăcina farului;
și totdeauna vouă,
celor înecați pînă la linia gurii,
colegii mei rămași în vacanță la mare...
peisaje față de care nu mai înalțez cu nimic
Săruri aceste frunzi în scufundare!

2. Perioadă albastră

Ați surpat multă apă ca să ajungeți aici,
ați cîut din solduri ca mirii;
Colegii mei secret raționînd
eternitate de mucava dintr-un decor anume,
deodată totul se-ascute pînă la țipăt,
urechile văd mult mai departe pe cealță;
și se aude buibuitul unor șoaapte
în dragostea ce se îngroasă peste măsură
aici în larg
ca într-un cimitir pictat de doi studenți.
E-o vreme cînd timpul
uită de sine cîteva veșnicii
consumîndu-se în nisipul mortificat de pași.

Deodată deveniți alți de lucizi;
la rîndul ei marea devoră multă mucava...
Valurile uneori mă ajung pînă acasă,
și înotă, suflute, o perioadă albastră
cu înalțorii pictați prin departe de ramă.

3. Înotul sfîrșind

Și lată înotul sfîrșind fără de țăruri
în brațele voastre cu păsări jur-împrejur
și-ncepe moartea un joc
(finger bătîr fără chip, la mijloc)
dezlegîndu-vă steea, ca o ieșire la mare
a sufletelor voastre în pirjol de o vară...

E apa mării trîndavă mai presus —
și vă veți scufunda sătui sub steaua necesară
nuntînd prin lipsă, colegii mei
anormal de frumoși, nădădă bătrîni —,
prietenii trecînd din lespede-n lespede spre
adînc,

în echilibru ciudat umblind pe nisipuri
cu înalțorii fluturînd în curenți schimbători
ca niște steaguri tunse care mai cresc un timp
după sfîrșitul războaielor, în sclavie,

4. Sentimentul mării

Și lașă mi-era carnea ca un soldat de plumb
care-a plutit mai bine de o noapte...
Am adormit pe plajă orbit de suferință
lîngă propriul meu trup vomînd alge roșii,
meduze — nehotărîrea între sîclică și carne
cu tot ce poate să se-nîmpe între aceste limite,
și în afara lor, ca pe țăruri de mare nelocuite
Pescarii se țineau mîndri „fiecăre cu morții lui”
ziceau și
și-am rămas cu gustul de udrăz al morții
și oala oala la țăruri ca să urdă am rămas;
De-atunci vin la mine părinții tuturor înecaților
lumii
și mă cercetează de viață
ca de o vină dusă-n libertate.

5. Sentimentul perpetuu

Și iar mă cheamă marea — un plisc solar spre
sînge —
și iată, mă întorc
ca la un sfînt mormînt în costum de baie
și numai în sandale...
Om mare, mă joc cu nisip
ca să deprînd gustul desertăciunii;
și zi de zi mai bine înofînd
și subțiez la înfinî
un eventual inec...

6. Solidaritate

Dar fiecare moare înc-o dată
cu popă sau cu ferestre deschise spre oraș,
cu țatăl său, cu un coleg de bancă;
chiar noi murim încă o dată, iată,
toți pentru unul.

Eu lîngă tuburi de-otel cu mincinoasă respirație
îmi imaginam un război al rozelor blind,
în care li se făceau rînșilor istoriei
transfuzii de petale...
ca țata să mai poată lupta,
să nu se termine războiul din brațele voastre
colegi ai mei.

Și iată, trăiesc un timp înțepenit întru vol,
ca-ntr-un muzeu cu gîtuite viori,
cu trompete golite de cîntec, cu alte alături
zbrîcîte, căzute la pămînt și fumegoase.

7. Requiem

V-ați bătut cu crini în catedrală,
ați tras de dolul părinților ca de semnale
de alarmă,
colegii mei cusuți unul de altul
și aruncați în univers — năvod
în care se împleticesc de moarte
aripile noastre de o vîrstă...

Și noi zburînd în grup compact, viețuitori,
păsări ciobite de prăștii,
ne lansăm cu un nămol pe-acoperișuri
și ținem caselor voastre de cald.

Nu mai fruntea voastră vîrșă
și gura atîrînd ca o ninsoare vînată
îmi mișcă pieptul mohorit pe pămînt;
Nu mai aceste nume tirizii
cu care imblînzii o piatră funerară.

